

Serbestî û Azayî Roja Geşe!

Koletî û Bindestî Roja Reşe!

DENGÊ KURD

NAVENDA ÇANDA KURD "RONAHÎ"

Ji çileyê paşin sala 1992 tê wêşandinê

25 Berfanbar sala 1999-a Hejmar 8(49)

ŞAMİL ƏSGƏROV -70

АЗƏРБАЙҶАН ВƏ КҮРД ХАЛҒЛАРЫНЫН
МƏТƏБƏР АҒСАГТАЛЫ, РЕСПУБЛИКА-
МЫЗЫН ТАНЫНМЫШ ЗИЈАЛЫСЫ ВƏ
ШАИРИ, ЧОХ ҺƏРМƏТЛИ
ШАМИЛ ƏСКƏРОВ!

RŪSİYƏ GELE AZERBAJCANƏ Ū KURDAYİ
AMINDAR, REWŞENBİRƏ RĒSPŪBLİKAYĒYİ
NAVDAR Ū HELBESTVANƏ HĒJA,
ŞAMİL ESKEROVƏ BİRƏZİ!

Сизи авадан олмагынызын шәрәфли 70 иллији мүнәсибәти илә һәрәртлә тәбрик едиб Сизә мөһкәм чан сағлығы, јени-јени јарадычылыгы мүнәфәғијјәтләри, Азәрбајҹан вә Күрд халғларынын тарихи вә сарсылмаз достлуғуну даһа да мөһкәм-ләндирилмәси сәһәсиндә һәмишә пак вичданла, әзмлә көрдүјүнүз ишдә јенә дә бөјүк уғурлар арзулајырыг.

Мәһналы һәјат јолунуз ағлы- гаралы, пирили-ачылы кечсә дә Сиз һеч вахт Вәтәнә вә халға хидмәт етмәк әғидәһиздән дөнмәмисиниз, бу күн дә белә нәчиб бир амалла јашајыб фәалијјәт көстәрисиниз. Сизин өмрүнүз һәмишә зәһмәтлә бағлы олмушдур. Ишкүзарлығыныз, тәшәббүс-карлығыныз, өзүнүзә вә башгаларына гәләбкарлығыныз, чәсәрәтли тәдбирләр мүнәјјән едиб олары һәјата кечирмәһиз, Вәтәнә вә халға үрәк телләри илә бағлылығыныз адынызга һәмишә һөрмәт газандырмышдыр. Ән хошбәхт бир шәхсијјәтсиниз ки, республика ичтимаиј-јәти әмәһизини јүксәк гијмәтләндирди. Сизи мәрд, аличәнаб, елсәвәр, гонагпәрвәр, пак вичданлы бир инсан кими таныырлар.

Өмрүнүз боју Вәтән вә халғ үчүн көрдүјүнүз бөјүк ишләрә көрә фәхр етмәгә һағлысыныз. Һәјатын һәр чүрә мәшәғгәт-ләрини көрүб - һалә ушаг икән мәктәбдә одунјаран, колхозда чобан ишләјиб, сонра үч институту фәрғләмә дипломлары илә битириб, ријәзијјатчы олдуғунуз һалда филолокија елмләр намизәди ады алмағы-ныз Сизин гејри-ади һәјатыныздан хәбәр верир.

Рәһбәрлик етдијиниз Кәлбәчәр район комсомол тәшкилатынын Умумиттифаг социализм јарышында биринчи јери тутуб «Москвич» маркалы машыныла мұкафатланды-рылмасы, Маариф шөһәси мүдири олдуғунуз заман ишинизин ики ил далбадал - 1976 вә 1977-чи илләрдә республиканын ән јүксәк кечичи Гырмызы бајрағына лајиг көрүлмәси, һағсызлыг көрсәһиз дә јенә дә зәһкин бир музей јаратдығынызга көрә Сизә Республиканын «Әмәкдар Мәдәнијјәт ишчиси» ады верилмәси, Азәрбајҹан Јазычылар Бирлијинин вә Республика Ағсагталлар Шурасынын үзвү олмағыныз сүбүт едир ки, ел - оһамыз Сизинлә һағлы олараг ифтихар едир вә Сизи гәлбән севир.

ӘЗИЗ ВӘ ЁТИРАМЛЫ ШАМИЛ МҮӘЛЛИМ!

Һәмишә ағыр вә зәһмәтли ишләрдә чалышмағынызга баһмајараг бир шаир, гәдигатчы, публисист, этнограф кими јарадычылыгы фәалијјәтиниз дә мұтамади

оһараг диггәт мәркә-зиндә олмуш-дур.

Сизин бөјүк Шәһри-јарын

«Һејдәр-бабаја салам» поемасына чаваб оһараг јаздығыныз «Дәлидағын шөһрәти» поеманыз инди дә дилләр әзбәридир. Чәтин гачгынылыг дөврүндә чап етдирдијиниз аһолоғу олмајан «Азәрбајҹан дилинин гафијә лүғәти», «Азәрбајҹан дилинин мәнзүм чинас лүғәти», «Доғадәјмәзләр», «Күрдчә-Азәрбајҹанча, Азәрбајҹанча-Күрдчә, Күрд дилинин гафијә лүғәти» китабларыныз чох гијмәтли һадисәдир. Тәсәдүфү дејилдир ки, халғ шаири Нәби Хәзри биринчи үч китабы «Азәрбајҹан дилине вә әдбијјатына бөјүк хидмәт нүмунәси» адландырмышдыр.

Үрәкдән инанырыг ки, ады чәкилән «Күрдчә-Азәрбајҹанча...» лүғәтләриниз дә бу ики гардаш халғын әдәби әсәрләринин тәрчүмәсиндә бөјүк рол ојнајачаг, онларын арасында достлуғ көрүсүнә чевриләчәк-дир.

Сиз Бакы шөһәриндә сыфырлан башлајараг Кәлбәчәр тарих-дијаршүнаслы музейи јаратмағла мәшғулсуғуз. Бурада һазырланан «Азәрбајҹан - бәди и этнографиг сәрки» Сизин мүстәһна әһәмијјәти оһан хидмәтиниз сајылачағдыр.

Чохдан бәридир ки, Азәрбајҹан торпағларынын һанкәр гоншуларымыз тәрәфиндән ишғал олунмасына дөзмәјиб гәләһизини совлу ғылынча чевириб үмидли, инамлы шеһрләр јазыб халғы руһландырысмыныз. «Кәлбәчәрин гәм дастаны, виран оһан күлүстаны» китабынын әлдән- әлә кәзмәси бир даһа сүбүт едир ки, Сиз Вәтәһин пәрванәһисиниз.

СЕВИМЛИ ШАМИЛ МҮӘЛЛИМ!

Биз Сизи Азәрбајҹан вә Күрд халғларынын достлуғ рәмзи һесаб едирик. Бу ишдә Сизә даһа әзкарлығла чалышмағы арзулајы-рыг. Инанырыг ки, буһдан сонра да көрәчәһизиниз Халға вә Вәтәнә көрәкли ишләринизлә, әдәби јарадычылығынызла һалә узун илләр бизи севиндирәчәксиниз.

«РОНАҺИ» КҮРД МӘДӘНИЈЈӘТ МӘРКӘЗИ

Boy 70-ê salîya weye bi sîyanet, we bidilgermî pîroz dîkin, jîyanêda wera serbilindayê, efrandariyêda serfiniyaziye, di rîya dostîya gelên Azerbaycanê û kurda da dîsa gavên miqim dixwezin!

Di nava salên jîyana xveda, yên ku bi reş - sipî, bi tel - şîrîn hatine derbazbûne, we di rîya kar kirina wetenda, di xizmetkariya gel da tu dema gavê çewt ne avitinê, time bi nav - namûs ew barê giran kişandiye. Jîyanêda hûn karhiz û peyandinkar bûne. We timê bi culet ewlekariyên nebînyayî emirda dane miyaserkirîne. Hûn hezar deremê têlê dilên xweva welêt û gelra hatine girêdanê. Hûn mirov - nefsdarekî herî hetab - bextewarin ku, civakiya rêspûblîkayê time kar - xebata we bilind şêkirandiye. Bê şik dikarin bêjin, wekî di hemû navberiyê rêspûblîkêda we nas dîkin çawa mirovêkî merd, mêvanhîz, ya sereke çawa mirovêkî telaqpaqîş.

We jîyana xwe da boy welêt û gel karên ber bi çav kirine, lema ji destûra we heye hûn bi wana firmaxbin. Hê zarotiyêda we karên giran kirine, bi hezar dijarîyava we sê înstîtût ne ku tenê bi serfiniyazi, lê bi diplomên firmaxva kuta kirîye.

Salên Yekîtiya sovêta berê da hûn bûne xvedanê pewirên bilind.

Boy wan karên weye zehmetgiran navê "Karkarê Çandeyî kardar" dane we.

We timê karê girane - bersivdar kirîye. Hûn timê çawa helbestwan, lêkolîvan, pûblîst, êtnogrov hatine naskirinê, lê dersdariyê time wera gav daye!

MAMOSTEYÊ HÊJA Û BI RÛMET!

Eva 40 salî zêdetire hûn dinivîsin, diefinin, dintirînin! Ji behrê pêûsa we efrandariyên usa hatine xuliqandinê, wekî her

xwendevanekî heyr - hejmeke dîhêlê. Şehrîyarê mezin bi poyêma xweye, Selam Hêyderbabar! hate naskirinê. navê wî îro ji ser zar - zîmanê bi hezaraye. lê hûn ji bi poyêma "Sîyaneta Delidaxê" - va bûne hizkiriye xwendevana. Ev poyem rûpêlekî efrandariya weye. Helbest û poyemên weye mayîn mîna destegule, mîna torbendeke reng bi renga. Wekî em kar - kirineke weye mayîn, lêkolîvantîya we, wergerandinên we didne rêzê, ew gişkê weke bendava ciyayê Delidaxê bê kivşê: Şamil, mamosteyê bi gorî, hûn mirovêkî bi ruhbilindin! Dujminê dev bi xwîn hûn ji warê kal - bava dero - dero kirin, hûn bûne revok, lê ruhê we nehate şkestinê! We diji dujmin çend pêykel dane xuliqandinê. Ji wana yek "Ferhenga mişarên zîmanê azerbaycanî", yek "Ferhenga cinasê rîsta zîmanê azerbaycanî", yek "Helbestên lêvhevneketî", yek ferhengên "Kurdi - azerbaycanî", "Azerbaycanî - kurdi" û ya "Mişarên zîmanê kurdi" - ye. Mamosteyê kargiran, me yek-yek got, lê ew efrênîkên we bûne pişîmar!

Eva çend sale, wekî axa Azerbaycanê ji aliye dujminê mixenetda hatiye dagirîkirinê. We pêûsa xwe kire mîna şûrêkî û pirtûkeke bi navê "Dastana Kelbecerêye bi meraq, gulistana wêran bûyî" nivîsî û bi wêva hezar - hezar mirov ruhda bûn, kîna ber bi dujmin çend bare bû. Evê yekê da kivşê, wekî hûn dilşewîfî, pêşewîtiyê welêtin!

ŞAMİL MUELLİMÊ DELAL!

Hûn boy me stuna dostîya gele azerbaycanê û kurdanin! Di wî karê bi evrada wera jîyana dirêj, sebira kûr, kubra mezin, efrandariya nûh, kuçik vexistê weletê xwe, bi dilekî beristan dixwezin!

NAVENDA ÇANDA KURD "RONAHÎ"

«Кәлбәчәрдә чох адамдан сорушдум ки, илк дәфә бу музей кимин тәшәббүсү илә јарадылыб? Һамы деди ки, Шамил Әскәрәров. Инди О, музейин директорудур». БӘХТИЈАР ВАҺАБЗАДӘ, халғ шаири сәһ.5

Bila 70 salîya jîyana wî pîrozbe û 100 salîya wî li Weletê bê derbaz kirinê!

AHMEDE HEPO, nivîskarê kurd

rûp.3

Шамиллә достум Хәлил Рза Улутүрркилдә јахындан таныш олдум. СӨҺРАБ ТАҺИР, халғ шаири сәһ.5

Биз әзиз достумыз, Күрд вә Азәрбајҹан халғларынын севимлиси оһан Шамил Әскәрәров шәрәфли 70 иллији мүнәсибәти илә үрәкдән тәбрик едиб она азы даһа 70 ил өмүр сүрмәһини арзу едирик.

КАМИЛ ҺӘСӘНОВ, «РОНАҺИ» Күрд Мәдәнијјәт Мәркәзинин сәдри, иғтисад елмләр намизәди сәһ.3

Аһа шәфғәтиндән вармыдыр дојан, Аһа севкисинин нуруна бојан. Сән дә дар күндә дә дағ кими дајан, Дағ кими дајанмағ күрдә јарашыр. ҺҮСЕЈН КҮРДӨҒЛУ сәһ.9

JI RÎYA JÎYAN Û EFRANDARÎYA EWLEDEKÎ SERBILIND

Şamilê Selim Eskerov sala 1929-a li gundê Axcakendê, nehîya

Kelbecerê, komela Azerbaycanê, xanîkî binerda hatiye dunya ronahî. Şeş saliya xweda pê davêje dibistanê. Salên şerê faşistê yê miqabîlî Yekûtiya Sovêti hal - rewşa malbeta vî tîfali daha ji giran dibe. Şamil geh dibistanêda êzîngîrîkî, geh kolxozêda dûajo - şivanîyê dike. Maça cot digire destên wî pîfîk digire. Belê, hê zarofiyêda teli - tengasîya jîyanê dibîne.

Pey şêra Şamil dîsa derê dibistanê vedike, diçe xwendinê û sala 1948-a dibistana navîn, ya Kelbecerê xîtm dike. Hema wê salê ew qebûlî înstîtûta dersdarîyê ya Dewletê, ya Axdamê, beşa fizîkayê - rîyaziyatê dibe û wêya bi serfînyazî kuta dike. Şamilê xwendanê kana zanebûnê bi vî destanîneva qayîl nabe û xwendîna xwe didomîne. Sala 1959-a mekteba Bakûyê Partiyayê ya Bîlînd, sala 1961-ê înstîtûta Dewletêye Pêdagogîyê bi diplomên fîmaxbûnêva xîtm dike.

Şamilê Selim hê dema salên mekteba navînda xandinê kar - xebatên berbi çav dike. Ev jî kar - xebata katîbê komsomolê girî tî dibe

sedrê nehîya Kelbecerêye Qedekar. Raste, ew peyvîrên bilînda karê dike, lê ew tu dema jî dersdarîyê, jî mamostîyê dest venakişîne. Ew him dibe dirêktorê mekteba navîn, him jî salên dirêj çawa serkarê beşa ronahîya gel, ya nehîya Kelbecerê da dişuxule. Çi kar, peyvîra dispêrîne Şamilê Selim ew wana bi rûspî emîrda miyaser dike, lema jî zehmetê wî kişandî badihewa naçe tîmê tî şêkirandinê, tî rewakîrînê. Şamilê Selim di jîyana xweda du alîya da kulingê destên xwe pêkanîye. Yek kar - xebata mexlûqîyê, yek jî wêjekarî. Alîyê wêje da jî ser çend şepêya xûdan rêfîye: helbest efrandin, wergervanî, lêkolîvanî, yek jî kitêb - nivsarên pûblîstî. Çi ku jî behrê qelama Şamilê Selim derkefiye gişk bedewî bi serecamîn.

Lê helbest nivîsandin sêtaça efrandarîya wîye. Her helbestvanek cîvanîya xweda helbestên bi lîrkî, yên hub - hîzkîrînê dîmînîsin.

Emê her tenê navê helbestêke wîye lîrkî bikişîn û ser rawestîn xwendevanê tîdêrxîn, wekî Şamilê Selim xwedanê meydayînekî mezîne.

Ew helbest ava hatiye navkirînê. "Ezê qencbim". Helbestvan dibê: "Hori - hizkîniya min, ez nexvaşim ber mîmîne, wekî îro ez herîme wî baxê, ku wextê em tev lê gerîyane destê min li wî belgê dara destê te lêkefî, lêkeve ezê qencbim; wekî ez bizanîbim xewnêda tu kere - ker wêneyê min mîze dikî, ezê qencbim; wekî bêyî ser minra

bîsekîni, bijangên xwe minra weşandinê. biqîrîni, ezê qencbim".

Mezinaya helbestvan wurdâyê, wekî ew mîna hînceka ber horî nîyara hunarî nagere, nabeje ez heyran - qurbana tebmî. Te helbest xwendinê agir - alava evîndara te jî dihingivîne. Welleh, bîlêh evê helbestê, her mîrowekî 90-100 salra, yê ku ber mîrîne, bixîni, ewê kêfxweşe û qencebe ewê carekê - dunda çavên xwe veke, der - dorên xwe bînihêre.

Dijware bi helbestekêva, bi dehava, bi sedava efrandarîya wî, bîlîndaya wî bîni ber çavan. Bona wê yekê gofî tu kitêbekê, dunda derheqa karpekên helbestvan bînivîst, hê pêsegeha efrandarîya wî bîvîni û nuqî dunya wîye filosofîyê bîbî. Ger pîrîkên helbest weşandî bîdî rêzê, ewe mîna torbendeke reng bi rengbe. Pîrîkên helbest û poyêman evîn: "Çiyayê ser çiya", "Sîyaneta Defîdaxê", "Gulên çiya", "Astarê jîyanê, rûyê jîyanê", "Lêvhevnekefî" û yên mayî. Lêbelê, jî pênûsa wîye berdar pîrîkên lêkolîvanîyê û etnografîya jî ronahî dîne: "Eoçba çiya", "Helbestvanê qel", "Ewledê boy welêt pêwîst", "Dastana Kelbecerêye poside, gulistana wêranî", "Bîmayîna loxman", "Ferhenga mîsarên zîmanê azerbaycanî" û hwd.

Lê hema ber şemîka 70-ê saliya xwe Şamilê Selim bi kar - zehmetekî mezîni giranva em gişk dane şakîrînê. Ferhengên wîye "Kurdi - azerbaycanî", "Azerbaycanî - kurdi", û ya "Mîsarên zîmanê kurdi" hatine

Dibên Şamilê Selim pîra dostîyê. Bele, hê sala 1959-a, gava jî alîyê weşanîka Azerbaycanêye Dewletê da "Almanaxa wêjeya kurdi", ronahî dîne Şamilê Selim helbestên Feqîyê Teyra, Hejar, Cigerxwîn û Rehîm Qazî wergerandîye azerbaycanî.

Di vî alîyê giranda Şamilê Selim daha jî pêsta çû û bi culeteke mezîni berê xwe da klasîkê kurdi Ehmedê Xanî û karîka wîye "Mem û Zîn"ê wergerande ser zîmanê azerbaycanî. Helbestvanê azerbaycanîyî pîr hêja Kasim Kasimzade, yê ku bi dîlsaxî pêşnivsara wê wergerê nivîsîye dibê, ku lêolîvanên eyan efrandarîya Ehmedê Xanîra, îlahî, evê dastana evîndarîyêra bîne nas ser wê zendegirî dîmîn. Belê, hema bi wê nêcê ewê bine ser zara, ku dema "Mem û Zîn"ê bi azerbaycanî ronahî dît, him ulumdar, him pêşekzanên wêjeya Azerbaycanê, him xwendevan ser vî peykela wêje, ya neynûka çanda gelê kurdi ecêb û zendegirî man. Çima? Ji ber ku him "Mem û Zîn" di nava wêjeya dunyayêye klasîkda zîva çiyê xwe girîbû, him jî bi sirafeta Şamilê Selim ew çawa heye, usa gihîşîye destên xwendevanên azerî.

Şamilê Selim ne kûtenê efrandarîya helbestvanên klasîk wergerand, lê ew jî poyêziya helbestvanên kurdi, yên rojên me wergerande ser zîmanê azerbaycanî û bi wê kirîna xweva wêjeya gelê kurdi da naskîrînê. Di vî alîda ewî helbestên nivîskar û helbestvan Elîyê Evdîrehman

wergerand û kitêba bi navê "Şekirdarî" da weşandinê.

Bi dehan gotar, nivsarên wîye pûbîst, yên derheqa etnografîyê, yên lêkolîvanîyê di kover û rojnamehada hafîne weşandinê.

Me jorê got, wekî Şamilê Selim pîra dostîyê, lê bila usa neyê derzîrînê ewî ev mîsîya giran hema bi kirîna wêje wergerandinêva çarnedor kirîye. Na!

Mamoste Şamil bi hereket - kirîne xweva pêşîya gelêk qewmandina girîyê. Hema ewê yekê bine ser zara, wekî dema ermenîyên mixenet pîrsa Qerebaxa Çiya derxiste holê, ewî kîncê leşkerîyê xwekir, çek hilda, bû rênîşandarek, ku dîjîmîn neyên Kelbecara rengîn dagir nekin. Mixabin, wekî hinek mixenetên hundur dest dane destê dîjîmîn û ew war - wargên kal - bava fîroftin. Şamilê Selim jî bû malwêran û tevî bi hezaran bû revok. Çiyê ewê jî bêjin hê îro jî ew duruz û weletfiroşana dest ji pêşîra Şamilê Selim nakîşîn, buxdanîyê wîra tînin. Sedem ew; ku ser qîlê, weletfiroşanîya xwe weşêrîn - bîpeçînin. Çawa dibên, avê di alîkî dîne da şolîkin.

Şamilê Selim gelêk cara jî azerbaycanê dîr tevgeî civînan bûye û tîmê jî, ji bîlîndîya axafîye û heqî, rastîya Azerbaycanê daye zanîne.

Dibên, heqî zirav dibe, lê naqete. Em rind dîzanî Şamilê Selimê hê ji vir hada hêjandîna xwe bistîne! Ber şemîka 70-ê saliya wî, wîra jîyana qenc, serbîlîndayê, serfînyayîyê dixwezî! Naha zîvistane, daxweza meye here qenc ewe, wekî Şamilê Selim havîna 2000 salêda li Kelbecerê 70 saliya xwe biwekilîne û ji hemû guncîkê Azerbaycanê, mîvan bîn û bêjin:

- Na welleh, Şamil, tu 70 na, 17 salîyî!

AHMEDÊ HEPO, nivîskarê kurdi

Шамил Салим оглу Эскеров 1929-чу илнн пайыз фәслинн сонунда (күнү мө'лум дејил) индики Кәлбәчәр районунун Агчакәнд кәндиндә, гара дам алтында дунјаја кәз ачмышдыр. Онун ушагылыг дөврүндә фашизм мүнһарибәси башландыгына кәрә кәндләриндә орта мәктәб бағланыр. Шамил 12 јашында мәктәбдә одунјаран, сонра исә колхозда чобан ишләјир, от бичир, чийиндә одун вә от шөләси дашымалы олур. Магғала һодагылыг едир вә башга ағыр ишләр кәрүр.

Мүнһарибәдән сонра Шамил јенидән мәктәбдә охујур. 1948-чи илдә Кәлбәчәр орта мәктәбинн битирир. Бу мәктәбдә охујуу заман шакирд илк комсомол тәшкила-тынын катиби вә район комсомол комитәсиннн бүрө үзвү сечилир.

Шамил Эскеров 1950-чи илдә Ағдам Дөвләт мұәллимләр институтунун физика-ријазийјат факултәсинн, 1959-чу илдә Бакы Али Партија мәктәбинн, 1961-чи илдә Азәрбајҗан Дөвләт Педагожи институтуну фәрғләмә шәломланы илә битирмиш, 1969-чу илдә филолокија елмләр намізәди алимлик дәрәҗәси адыны алмышдыр. О, 1950-1953-чү илдә өз кәндләриндә физика-ријазийјат мұәллими, 1953-чү илнн мај ајындан 1955-чи илнн сентјабр ајына гәдәр сечилдији Кәлбәчәр район комсомол

комитәсиннн биринчи катиби вәзифәсиндә чалышмышдыр. Онун ишләдији бу дөврдә Кәлбәчәр район комсомол тәшкилаты Үмүмјтти-фаг јары-шында би-ринчи јери тутмуш, ады «Шәрәф китабы»на јазылмыш вә «Москвич» маркалы машыныла мұка-фатландырылмышдыр.

1959-чү илдә бир нечә ај район партија комитәсиннн тәлиматчысы,

мигдарда тикинти-абадлыг ишләри апарылды, район мәркәзинә су кәмәри, чохлу кәндарасы јоллар чәкилди вә диҗәр ишләр һәјата кечирилди.

Шамил Эскеров 1968-1978-чи (феврал ајына кими) илләрдә Кәлбәчәр район Халг Маариф шө'бәсинә рәһбәрлик етди. Кәлбәчәрлиләрнн «Маариф пәрванәси» һесаб етдикләри Шамил мұәллимин тәшәббүсү вә ағыр зәһмәти нәтиҗәсиндә, ичтимайјәтин кәмәји илә районун 123 јашајыш мәнәтәҗәсиндә олан чәми 5 орта мәктәбин сајы 28-ә чатдырылды,

кечичи Гырмызы бајрагына лајиг кәрүлдү. Бүтүн бунларын «мұкафа-ты» кими Шамил мұәллимин башына һагсыз ојунлар ачылды. Лакин бүтүн бунлар онун ирадәсинн

сындыра билмәди. О, ады дилләр әзбәри олан, Кәлбәчәрнн зәнкин тарих- дијаршұна-лыг мұзејиннн баниси вә јарады-чысы олду.

Мин тәәсүфләр олсун ки, Кәлбәчәр мұзеји - бу һикмәт хәзинәси ермәни гузғунларынын чајнагына кечди.

Ғаҗынылыг дөврүндә Шамил мұәллим Бакы шәһәриндә, сыфырдан башлајараг Кәлбәчәрнн јени тарих- дијаршұнаслыг мұзејиннн јаратмағы гәрәра алды. Лакин Шамилин зиялы вә фәһлә әмәји чох иш кәрду. Һазырда 3500-дән чох експонаты, зәнкин вә етнографик сәркиси олан Кәлбәчәр мұзеји өз фәалијјәтинн давам етдирмәкдәдир.

HƏJAT JOLUNDAN GYSA SƏTIRLƏR

сонра бир ил «Јенилик угрунда» Кәлбәчәр район гәзетиннн редактору, 1961-1962 илләрдә (бир ил) бу районун Баш Дөвләт тәдарүк мұфәттиш-лијиннн рәиси олмушдыр.

1962-65-чи илләрдә Шамил мұәллим Кәлбәчәр орта мәктәбиннн директору тәјин едилди. Нәтиҗәдә һәр ил бу мәктәби битирәнләрнн 95-97 фаизи республиканын мұхтәлиф али мәктәбләринә гәбул едилди.

1965-68-чи илләрдә 3 ил Кәлбәчәр район Ичрайјә Комитәсиннн сәдри ишләјән Шамил мұәллимин јорулмаз фәалијјәти нәтиҗәсиндә хејли

46-ибтидаиннн 39-у сәккизиллик вә орта мәктәбләрә чеврилди, пулсуз-парасыз 57 кәнддә 470 синиф отаг-лары тикилди. Рајонда тәлим-тәрбијәнин сәвијјәси јүксәлди, кәлбәчәрли балалары күтләви шәкилдә али мәктәбләрә гәбул едилдиләр. Шамил мұәллимин фәалијјәтиннн нәтиҗәси олан бу мұвәфғәтијјәтләри гәдирбилән кәлбәчәрлиләр һеч вахт унутмајачаглар.

Тәсадүфү дејилдир ки, 1976 вә 1977-чи илләрдә, ики ил далбадал Кәлбәчәр район Маариф шө'бәсиннн фәалијјәти республиканын ән јүксәк

НҲҮАТИН ХАЛҚЛАРИН МƏНАФИИНƏ НƏСР ЕДƏН СƏХСИҮҮƏТ

İKİ ХАЛҚИН SEVİMLİSİ

Мән Шамил Әскəровла чох сонрлар таныш олдум. Лакин һələ орта мəkтəбдə охујанда Шамил мұəллими гијаби олараг таныјырдым, ше'рлєрини əзбєрлємишдим. Онун һаггында о гəдєр хош сєзлєр данышырдылар ки, кұман едирдим о, əфсанєви бир шəхсијəтдир.

Шамилин гүдрəтлї шаир Шəријарын «Һєјдєрбаја салам» поемасына чаваб олараг јаздыгы «Дəлидагын шəһрəти» поемасы 1969-чу илин ијун ајынын 20-дə «Азєрбајчан кəнчлєри» гəзєтиндə чап олунду. Бу гəзєт əлдєн-ələ кəзирди. Чаванлар бир јана галсын, гочалар да бу поеманы əзбєрлємишди. Бир мəчлис олмурду ки, Шамилин бу поемасындан орда сəһбəт ачылмасын.

Нəһјəт, Шамил Әскəровла таныш олдум. Чох кечмəди ки, бу танышлыг сəмими достлуга чеврилди. Белəликлє, мən ону даһа јакындан таныдым. Ашагыдакы инсани кєјфијəтлєрин Шамилдə олдуғун мұəјјан етдим:

Һəддиндєн артыг сəдəлик вə мєһрибанлыг;
Бєјүк тəшкилатчылыг вə ишкүзарлыг;
Сəмимилик вə гəјгыкешлик;
Хүсуси јарадычылыг габилјијəти;
Енсклопедик билијə малик олдуғуну;
Догма Азєрбајчанымыза гырылмаз үрəк теллєри илє бағлылығyny, она чан-башла хидмəт етдијини;
Маариф, мəдəнијəт вə ишлєдији бүтүн сəһлєрдə һəмишə үз ағартмасыны вə буна кəрə дə халгын дєрин һөрмəтини гəзандығyny;

Өз əслини данмамасыны, ики ананын - Күрдүн вə Азєрбајчанын оғлу олдуғуну əмəли ишлєри илє сүбута јетирдијини;

Бүтүн бу һəгигəтлєрə бахмајараг мə'лум олдуғу кими ермəни гəсбкарлары дахилимиздєки сатгынлыг вə чəкишмөлєрдєн истифадə едєрəк чəннəт торпагларымызы зəбт етдији дөврдєн башлајараг бə'зи чызма-гарачылар Азєрбајчан күрдлєринин, о чүмлөдєн Шамил Әскəровун адыны һалландырмаға чəһд етдилєр. Лакин Шамил мұəллимин ағсагталлығы илє биз

араја нифаг салмаг истəјєнлєрин чиркин арзуларыны кəзүндə гəјдуг. Арадан 10 илдєн чох кечмəсинə бахмајараг һеч бир күрд доғма Азєрбајчанына нəхələф чыхмады, онларын һаггында дєјилєн бəһтанлар сабун кəпүјү кими əријиб јох олду. Бундан сояра да белə олачағyna үрəкдєн əминик.

Азєрбајчан-Күрд достлугунун мəһкəмлəндирилмəсиндə Шамил Әскəровун мұстəсна хидмəтлєрини хүсуси олараг гəјд етмəк истəјирəm.

Елə бир топлантымыз, елə бир јығынчағымыз олмур ки, Шамил мұəллим өз ағсагталлыг борчуну јеринə јетирмəсин, Азєрбајчан - Күрд достлугуну горумағы төвсижə етмəсин. Онун бу барəдə јаздыгы ше'рлєр диллєр əзбєри олмушдур.

Бу күн ағыр гачгынлыг дєрдини чəксə дə, јашынын 70 -ə чатмасына бахмајараг Шамил Әскəров јенə дə чаванлыг енержиси илє ишлəјир, јазыб-јарадыр, Баки шəһəриндə «Кəлбəчєрин тарих-дијаршүнаслыг музей»ни тəшкил едир (буна пахыллыг тутанлар олса да), мугəддєс амалы - Азєрбајчан - Күрд достлугуну даһа да мəһкəмлəндирмəк уғрунда əлиндєн кəлєни əсиркəмəмəкдир.

Биз əзиз достумуз, Күрд вə Азєрбајчан халгларынын севимлиси олан Шамил Әскəрову шəрəфли 70 илји мұнасибəти илє үрəкдєн тəбрик едиб она азы даһа 70 ил өмүр сүрмəсини арзу едирик!

КАМИЛ ҺƏСƏНОВ,
«РОНАҺИ» Күрд Мəдəнијəт
Мəркəзинин сəдри,
иғтисад елмлєр намизəди

Мəним үчүн Шамил мұəллим мұсбəт хүсусијəтлєринə кəрə ачтатмяз шəхсијəтдир вə Улу Танры ону бəнзəрсиз јарадыб. Шамил мұəллимин аилəsi, онун балаларынын чəмијјəтдєки ролу, вəтəн вə халға бағлылығлары һєр бир аилəғə өрнəк ола билєр. Шамил мұəллимин ишкүзарлығы, əһмəтсєвəрлији, доғма Азєрбајчан вə Күрд халгларына сəдəгəти вə хидмəти һамны ригтəтə кəтирир.

Мən кəркəмли кєлוג алимлєрдєн, республикамьзын танынмыш елм хадимлєриндєн, зијальлардан, чобанлардан, нахырчылардан, əмəк

БƏЈҮК ИНСАН, ƏСИЛ ДОСТ

адамларындан Шамил мұəллим һаггында епитдиклєрим һəмишə үрəјими гүрүр һисси илє долдурмушдур. Онун јаратдыгы музейин рə'ј китабына јазылалары охурутда, минлєрлə адамларын Шамилин əмəјинə вєрдиклєри јүксəк гијмəтлə таныш олдуғча онун ады һəмишə кəзлєрим өнүндə учалар јүксəлмиш вə үрəјим даға дөңмүшдур.

Мə'лумдур ки, һələ дə арамьзда халлар арасына нифаг тохуму сəпмəғə чəһд едєлєр, күрдлєрə гара јакмаг үчүн дєрдидєн-табылдан чыханлар табылып. Сєвинирик ки, јығынчагларда, мєрасимлєрдə, халг арасында Шамил мұəллим өз ағсагталлыг вə зијальлыг борчуну лəјагəтлə јеринə јетирир, Азєрбајчан вə Күрд достлугунун даһа да мəһкəмлəндирилмəsi үчүн əлиндєн кəлєни əсиркəмир.

Мə'наси һəј-күјүнə бахмајараг, республикада бир чох хонакəлтмəз һаллар баш вєрдији һалда күрдлєр доғма Азєрбајчана сadiг олдуғларыны өз хєјрхəһ ишлєри илє нұмајиш етдирмишлєр. Күрдлєрин доғма Азєрбајчанымыза сəдəгəтлə хидмəт етмəсиндə Шамил мұəллимин мұстəсна мұсбəт фəалијəтини чəсəрəтлə гəјд етмəк вə онун бу ишини јүксəк гијмəтлəндирмəк лəзимдир. Шамилин һələ 1990-чы илин фəчили 20 јанвар күнүндə Кəлбəчəрдə чыхан «Јенилю» гəзєтиндə чап етдирилји «Күрдм» ше'ри һєр јєрдə кєпиш јайлымышды. 45 мисралыг бу ше'р белə башланьрды:

Билсин һамы, билсин алəм, гəлб дєјєни јазыр гəлəм,
Од оғлујла чəкичими бир зиндана вуран Күрдм!
Вичдан сатан, ара гатан даньшса да һəлєм-гəлəм,
Кечə-күндүз Од јурдунун кєшијиндə дуран Күрдм!
Од оғлујла чəкичими бир зиндана вуран Күрдм!

Шамил мұəллимин мəрдлијинə, кəзүтохлуғyna, гəјгыкешлијинə, мұбаризлијинə, сəдəлијинə, доғрулуғyna, вəтəнпəрвəрлијинə, ишкүзарлығyna вə башга инсани

кєјфијəтлєринə сөз ола билмəз.

Чəттин гачгынлыг шəраитиндə јапаса да Шамил мұəллим халға вə Вəтəнə борчуну бир дəгигə дə олсун унутмур. Кəлбəчəр үчүн јени музей тəшкил едир. Бир сөзлə, мən таныдығым адамлар ичəрисиндə Шамил мұəллим килип ачлəғə бағла олан, əһмəтлəн айрылмајаң бағгасыны ташымьрм. О, əсил инсан, əсил достур. Онун пак вə хєјрхəһлыглы долу гəлби гүкдєн назикдир. Үрəји һəддиндєн артыг кəврəкдир.

Улу Јарадандан арзу едирəm ки, халгын вə бизим достумуз, гəрдəшымьз, əзизимиз, севимлимиз, вəтəнимизин, Азєрбајчан вə Күрд халгларынын гəнимəти олан Шамил мұəллимин пак үрəји һələ бундан 100 ил сояра да дəјүнмəкдєн галмасын. Күн о күн олсун ки, Шамил мұəллимин 100 илји мұнасибəти илє гəјд едєк. **БАХЫШ ҺҮСЄЈНОВ, тибб елмлєр намизəди**

Min navê Şamil Selim Eskerov salên 60-î bihistibû. Sala 1970-ê em hevra bûne nas. Ji wê rojêda em hevra hatine girêdanê, him ji ez gelek tiştî hesiyam. . . Hesiyam wekî. . .

Sala 1929-a pêşberî çiyayê Delîdaxê, li gundê Axcakendê, nehîya Kelbecerê xizanek tê dunyayê. Wê demê xwedê dumişîne dilê bavê û dê, wekî navê ewledê xwe dayîn Şamil. Çima? Tê tirê dê, bavê pêsta zanibûn, wekî ev Şamilê bereka çiyayê Delîdaxê, wê bibe pey hatê Şamilê bereka çiyayê Şalbûzdaxê, him ji zarokê wan wê mezinbe, bibe xort, wedê zewacê ewê çarênûsa xweye hevalbendîyê keçik - zerîke ava wan çiya vexwerîra bide hûnanê - girêdanê.

Lêbelê, jiyânê da kîvşê di nava rîya çarênûsa herdu Şamîla da mîna hevbin heye.

Ew Şamilê bereka çiyayê Şalbûzdaxê- Şêx Şamil şûr hilda boy azaya gelê xive şerkarî kir, Şamilê bereka çiyayê Delîdaxê eva çendî-çend sale qelem desta miqabîlî nerastîyê, buxdaniyê şerkarîyê dike, derheqa dostî, biratîya du gela da - azerbaycanîya û kurdan dinivîse, diefrîne, dînitirîne.

Şamilê Selim di nava salên cîvantiya xweda derê sê xwendîngeha vekitîye. Ew xwedanê sê diplomê sor. Lê diplomeke wiye reng neweşîyayî ji heye.

Ew ji dayîna xwedê, helbestnivsandin, efrandarî, lêkolîn kirine.

Pêşekê helbestvanê delal himîlî werzevan - matûmatîkaye, lê wêjenezabûn di nava

SERGOVENDEKÎ WÊJE

parzûnê ruhê xîvera derbazkir û hey bi wê ruhda bû û heta naha çendî - çend kitêb weşandine.

Ji hişkûrîya helbestvan Şemîlê Selim: "Dibên werze rîyazîyet ulmekî eîniye (degig), lê bi reza hişê min ulmê wêje ji ulmekî eîniye. Yê ku wêje scrî - berrî dizanin, wan tirê helbest, rastere çawa hat usa dikarin binivsin. Lê na! Bi nêta min, ew kesê poyêziyayêva mijûlê, wekî werze bizasne daha rinde.

Poyêziya ji timê hevci bersîveke zelale. Ew zelalî rîta pîvayî, çapîmîra hang - bangan, gilî - gotîne, mitale - netên nûh, bedewîya reng bi renga.

Gotî helbestvan van hemûya ser hevda bine, bike agir - alava poyêziyayê û her xwenevanekî bilûngivîne."

Nava van herçiyar rêzên jêrînda ew nêta

AHMEDÊ HEPO,
Endamê Yekitîya niviskarê Azerbaijanê

helbestvan tê mak kirinê:

Weten kerî - kerîye,
Her kerîyek perîye.
Kî derdê wî dikişîne,
Tenê ew kes merîye.

Ew çarîna dilê mirova diherîşîne û tu bêgav dimîni pirsê didî xwe:
Gelo - ez mirovim? Gelo ez Weten hez dikim?
Çarîneke dinêda bi şewat dibêje:

Payîzê binhêr waran,
Weşaye belgên daran.
Nizanim zozanên me?
Çima bû cîyê maran?

Welethîzî aloza dilê helbestvane, Ew van ramanê xweva bi dehan, sedan mirovan ji xewa hingorê hişiyar dike.

Di alîyê wêje xemlandinêda destanîn, pêka like helbestvanê nêtkûr binîme holê. Eva salên dirêjin, wekî Şamilê Selim du şepçeyê wêje hevra dide gavanê. Yek ewe, ew hey diefrîne, yek ji ewe bi kareke giran wergerîyêva mijûle. Ji efrandinên helbestvanên klasîk, yê gelên kurd, girtî,

hetanî yê dehra me werdigerîne zimanê azerbaycanî, bi wê kirîna xweva wêjeya gelê kurd bi hezaran xwendevanara dike nas.

Çawa minak vî alîda karekê wî ber çavên xwendevanara bidine derbazkirinê. Şamilê Delîdax gaveke bi culet davêje. Ewî karpêka Ehmedê Xanî "Mem û Zîn", ku bi erebî, tirkî, rûsî hatibûne wergerandinê da ber destê xwe û ewana hinberî ya himîlî kir. . . Got, ka binê kê çawa mezinayî, hişkûrîya Ehmedê Xanî xweyî kirîye, kê çawa şîrîna zimanê kurdî guhestîye, ez ji wê wergerîname ser zimanê azerbaycanî.

"Mem û Zîn" bi destî Şamilê Selim hate wergerandinê û bi 10.000 hebî ronahî dît. Xwendevanên azerbaycanî ser vê kitêbê zendegirtî man. "Mem û Zîn"-a bi azerbaycanî nava wedekî kurtîda hate firotanê. Em bûne sedê wê yekê, wekî xwendevana dew dikirin ewa dubare bê weşandinê.

Lê hey dunyayê, hey zemanol! . . . Ser ecêbekê - surekê ji vekim. Dema Şamilê Selim "Mem û Zîn" werdigerîne ewî 44 salî bû, gava Ehmedê Xanî "Mem û Zîn" navîsinê 44 salî bû.

Xwendevanên heja!
Dijware mirov nava gotareke biçûkda hejaya sergovendeke wêje bide!

Ew çî ku me got ji dehan, sedan yeke. Lê em ewê yekê rind dizanin demê bê, wekî derheqa efrandarîya Şamilê Selimda disêrtasiya wê bêne nivsarê.

Bila 70 salîya jîyana wî pirozbe û 100 salîya wî li Weletê bê derbaz kirinê!

SAFLIQ CARÇISINA HƏSR EDILMIŞ SE'RLƏP

NƏBİ XƏZRİ
KƏLBƏCƏR HARAYI

Шир достум Шамил Өскəрова

(гысалдылмыш)

Чокдү вадилərə бир гара көлкə,
Нај вер, көнə достум,
бу күн хардасан?
Аглайыр үрəјин јаш төкə-төкə,
Јурдун виран галды өзүн хардасан?

Вахтсыз вида деди достлар чаһана,
Батды əзəмəтлї дағларын јаса.
Башсағлыгы вермөк?

Дил кəлмїр буна -
Баш нечə сағ олсун,
јурд дағлыбса...

Көјлөрə дїрəнїр
ел аһ-наһəsi,
Јај кїмї кəрїлмїш əсəбїм бу күн.
Сəнсəн јадə нїфрəт мүчəссəмəsi,
Мəн дə гəзəб оглу

гəзəбəм бу күн.
Кəдər үмманымдə тəлатүм сəнсуз,
Үрəк мүсїбəтə дəзмəјїр даһа.
Дəврүн əн дəһшəтлї мүсїбəтїдїр
Јадлар торпагына гəтїла торпаг.
Јурдумун кəрəчəк

күлгəрї вармїш,
Кəндләр дə, евләр дə
шəхїд олармїш.
Көј мəшə, күр дəнїз, ағ зїрвə бїзə
Верїлїб Танрыдан

əманəт кїмї.
Кїм кї, əманəтə хəјанəт етсə,
Сабылсын əн бəјүк чїнајəт кїмї.
Торпагы сулады
искїдләр ганы,
Чїнајəт мə'лумдур,
чани бəс һань?

...
Гочаман Муровун уча гојнундан
Гəмлї карван көчүр
дағыл, а дүңя.
Мəғрур дағларымын Истїсїјундан

SÜCAƏT
BİR BELƏ

Шамил Өскəрова
Мəн онсузда бїчарəјəм дүңјадə,
Сəн уја гүссəјə, гəмə бїр белə.
Аллаһ гојса бу күн, саһаһ чығарсан,
Талəјїнə гара дəмə бїр белə.

Гој тəрлən хəјальн чəлдə долашсын,
Гој сөзүн, сəһбəтїн елдə долашсын.
Гој сəсїн һəмїшə зїлдə долашсын,
Јендїрмə нəғмəнї бəмə бїр белə.

Алəм јаныр Сүчəтїн күнүнə,
Пїс күн дөјүб узунуна, енїнə.
Мəнї кəтїр көзлəрїнїн өнүнə,
Фəлəк зүлм ејлəјїб кїмə бїр белə?

ALLAHVERDİ QƏMKƏŞ

Шамил, сəн кəдəндəн иғцран сазымдə,
Олуб гəм ханасы - тел, ағламагдан.
Гоча Дəлїдағын бели бүкүлүб,
Јаман јорғун олуб ел, ағламагдан.

Ағлым чашыб, һушум итїб, јадым јох,
Бу мəһнəтї сїлə бїлən дадым јох.
Јаныб-јаныб күл олмушам, одум јох,
Нə вахтдан көз олуб дил, ағламагдан.

Сəн кəдəндəн мəчлїс вїранə дөнүб,
Гəмкəш Мəчнун олуб дїванə дөнүб.
Јарпаглар саралыб хəзəнə дөнүб,
Нə вахтдан олубдур күл ағламагдан.

Бузғалбїлләр иғцїр,
дағыл, а дүңя.
Елї вїран олмуш Дəдə Шəмшїрїн,
Гəбрї тапдаланды
дағыл, а дүңя.
Јерїн фачїсї көјлəрдəн дəрїн,
Јер дə, көј дə јанды,
дағыл, а дүңя.
Искїдләр сығшыр һəмїшə һагда,
Һагты, əдалəтї кəрүр Танрымьз.
Дүңјадə шəхїдләр верən бїр халға,
Əн əввал өлмəзлїк верїр Танрымьз.

...
Ше'рїнлə, гəлбїнлə
достум һər заман,
Сəн Ана Вəтəнїн һајьна чатдын.
Өзү тəбїəтїн
музеї олан,
Догма Кəлбəчəрдə музеї учалтдын.
Музеї дə таланды

һарај, ај һарај,
Одлара галаңды
һарај, ај һарај.
Өлүм өлчəкдїр јашајыр һəјат,
Чəлладын гој тунцдан зїрєнї олсун.
Саһаһ Кəлбəчəрдə
бїр музеї јарат
Ганлы чїнајəтләр музеї олсун.

...
Сəн еј фачїалї,
гајьлы халғым,
Сəн өзүн өзүнə архалан бу күн.
Тарїхїн долаңбач јолларыјла сəн
Һəмїшə вугарла
галїб кəчмїсəн.
Мəрд сөзүнү дə, һər кəсə
Өз гүдрəтїн сəнə бəсдїр.
Торпаг азад едїлмəсə
Азадлыг да гуру сəсдїр.
Гыша дүшдүн јаз вахтында
Сəнїн ишїн, сөзүн һагдыр.
Зəфəрлəрїн зər вахтында
Баш тачымьз АЗАДЛЫГДЫР.

MƏMMƏD ASLAN
BİZİMKİ DƏ BİR BİCƏQDIR

Һəкїм Шаһсувар Оручовун дїлїндəн

«Шəкəр» пə карəдїр үзүксүн сəнə?
Сəмгїнə кəлмəјə гојмарыг, Шамил.
Мїн улдуздан бїрї итсəсə сəнə,
О тəк улдуза да гојмарыг, Шамил.

Говрулан сəһрасан, гəлбїн тəшнəдї,
Дəлїдағ, Ишығлы сəнсїз һеч нəдї.
Сəн улү бїр дағсан, тəбїн чешмəдї,
Нə гəдər дїллəсəк дојмарыг, Шамил.

Сызылдадын, үрəјїмїз кəјнəдї,
Бїзїмкї дə бїр бычагды, ијнəдї.
Сечə бїлдїк - хəстəлїк нə, күј нəдї,
Һər күјү бїз «шəкəр» сажмарыг, Шамил.

ƏNMƏD QASIMOV
DOSTUM ŞAMİLƏ

Бə'зəн əғјар сəнї чəксə дə дара,
Амалын кїшїлїк, мəтанəт олмуш.
Дүшсəн дə гурғуја, бурулғанлара,
Мəслəкїн мəһəббəт, сəдағəт олмуш.

Талəјїн чəтїндə тутмуш голундан,
О дар гəфəсə дə учалдыб сəнї.
Дүшмəнләр хар олуб чыхмыш
јолундан,
Дəмə кї, о иллər гочалдыб сəнї.

Кəрəк бу кəлən ил бїзə нə дəјїр,
Уғур олсун бары, хошгəдəм олсун.
Гапымызы ачсын һər заман хəјїр,
Сəнїнлə кəрүшүн вахт-вə'дəм олсун.

HİKMƏT MAHMUD
ŞAMİL(Əзїз достум Шамил Өскəровун 70 иллик
јубїлєјїнə һəср едїрəм)

Сəнə салам дəјїр һər додағ, һər дїл,
Бəјүк гүдрəт кəрдүм сөзүндə, Шамил.
Һər кїчїк бұдрəмə алчалма дəјїл,
Учасан елїмїн көзүндə, Шамил.

Вугар верїб сəнə вугарлы дағлар,
Сəндə ел намусу, ел гəјрəтї вар.
Бахантəк охудум дүзлүк, е'тїбар,
Гартал бахышында, үзүндə, Шамил.

Кəлмəндəн баллїдїр фїкрїн, мəглəбїн,
Буллур бїр чешмəдїр илһамын, тəбїн.
Устадлар јурдудур һəјат мəктəбїн,
Дағлар өвлəдысан өзүн дə, Шамил.

Һань чəннəт дїјар дə, Кəлбəчəртəк,
Думань јорғандыр, чəмəнї дəшəк.
70-ə бу күндən əлвїда дəјəк,
Кəрүшəк сəнїнлə јүзүндə, Шамил.

MİRSƏYYAF ZAMANLI

ŞAMİL ƏSGƏROVUN
MƏKTUBUNA CAVAB

QALIBDI

Сəн мəнї дїндїрїб ган ағлатдырма,
Үзүлмүш өмрүмү сəнə чатдырма,
Тағəтїм мəһтачдыр бїрчə аддыма,
Елə бїлмə мəндə дөзүм галыбды.

Јамачда кəкəту, дүзəндə лалə,
Јадына дүшəндə дə дəнмə күлə.
Кəклїк гагтылдајыб кəлəндəн дїлə,
Гаја сəкїсїндə көзүм галыбды.

Ағ булагда су ичəндə дїз јерїм,
Сəјкəндїјїм Чобандашды үз јерїм.
Догма јурдум, истї јувам, өз јерїм,
Шїш дағым, чəмəнїм, дүзүм галыбды.

Тəкчə Сəхавəтїм бəјман олдуму?
О əкдїјї гызылқулләр солдуму?
Јајлаг јолу кəрən һəмїн јолдуму?
Онун дашларында изїм галыбды.

Гајнар-гајнар ахан белə нə ганды?
Од галды, дағларын гары да јанды.
Маһїрїн бу ахшам тоју дајанды -
Муровда бїр кїтаб јазым галыбды.

Һань Мəзаһїрїн «гызыл гуш» көзү?
Гыз-калїн һəјасы, пəрдəлї үзү?
Кəлїб сəн нəфəсə чатсајды өзү -
Она дəјїлəсї сөзү галыбды.

Нїјə бағланьбды јолу дағларын?
Һардады јајлаглы елї дағларын?
Кəһрабасы, Гајмагкүлү дағларын,
Сїнəсїндə дүзүм-дүзүм галыбды.

HÜSEYN ARIF
DEYİR

(гысалдылмыш)

Көнүл мїлјон теллї бїр саза бəнзəр,
Каһ ахшам сəјлəјїр, каһ сəһər, - дəјїр...
Бїр телдə Борчалы, бїр телдə Кəјчə,
Каһ Күрдən сөз ачыр, каһ Тəртəр, - дəјїр...

Бїр телдə Гурбани, бїр телдə Кəрəм,
Бїр телдə Залғызы, бїр телдə Дїлгəм.
Бїр телдə əзəлдən Алыја һəмдəм,
Бїр тел Гасым дəјїр, Əлəскəр дəјїрə.

Һүсєјн Арїфə бїрдї аран, дағ,
Јахшылар јахыңдыр, јаманлар узағ.
Бїр телдə əбəдї јурд салыб Газах
Бїр тел Шамил дəјїр, Кəлбəчəр - дəјїр.

ƏMİRASLANOV ƏLƏMDAR
DƏDƏ ŞAMİL

Вəтən илə халғ јолунда,
Јорулмады Дəдə Шамил.
Јетмїш јашын нə јашды кї,
Јүз јетмїшдї вəдə, Шамил.

Сəн зəһмəтлə бач алмысан,
Халғ көзүндə учалмысан.
Нəлə дəмə гочалмысан,
Јаш кəлмəсїн нəдə, Шамил.

Гїблəмїздї сəнə сары,
Гəлбїмїзїн каман, тары.
Үрəјїмїн ган дамары,
Көзлəрїмə дїдə, Шамил.

Һəсрəтлїдї о дағ, дəрə,
Шїш гајалар, о бəнд-бəрə.
Гадїр Аллаһ јол кəстəрə,
Кəлбəчəрə кəдə Шамил.

Јаш талəһїн јазысыды,
Кїм јетмїшїн разысыды?
Əлəмдарын арзусуду:
Јүз ил һүнəр едə Шамил.

ŞÖVQÜ GÖYÇAYLI
KƏLBƏCƏR DOĞULUR BAKIDA

(Шамил Өскəрова)

Əн бəјүк хəјанəтїн чавабында
Гəјрəтїндəн,
кїшї бəтнїндəн,
Дəјанəт мəркəзїмїз Бакыда,
Кəлбəчəр јараныр -
Кəлбəчəр доғулур Бакыда.

Музеї тїкїр, гəјрəт əкїр,
Һər үрəјə тохум сəнїр,
Кəлбəчəр кəјəртсїн Бакыда.
Кїмї дедї: Күрдсəн,
Кїмї - Азəрї Түркүсəн,
өзлəрї билər.

Мəн исə јə'гнїлəшдїм,
Сəн ја Азəрї Түркүндəн
доғулан Күрдсəн.
Јахуд да күрддən доғулан
Азəрї Түркүсəн.
Нə фəргї, асїл инсан оглу
инсансан сəн.

4-чү СИНІФ ШАКИРДИ ТУРАЛ
ХАНИ МҮРВƏТОғЛУНУН
ШАМИЛИН 70 ИЛЛИЈИНƏ
HƏCP ETДИЛИ ШЕ'Р

SƏNƏ

Ad günün mübarək hörmətli baba,
Ey qüdrətli baba, qayratlı baba.
Səni sevir qəlbən bütün el-oba,
Təbriklər, təbriklər, təbriklər səne.

Sənin şad günündə qohum-qardaşın,
Eyləyər toy-bayram dostun-sirdaşın.
Budur bəxş eyləyər necə yurddaşın
Baba, qızıl güllər, çiçəklər səne.

Ömrün 70 yaşı yetirib bu gün,
Səksənə nurlu yol götürüb bu gün.
Tural nəvən, baba, gətirib bu gün
Qəlbində xoş arzu, diləklər səne.

БӨЛҮК ТӨВҺӘ БӘХШ ЕДӘН ИНСАН БӘХТИЈАР ВАҺАБЗАДӘ

ГУЛУ ХƏЛИЛЛИ

«ҺƏР ШЕЈДƏН КЕЧИЛƏР,
ВƏТƏН КЕЧИЛМƏЗ»

Тəнгиҗи, кəзəl инсан Гулу Хəлиловун Азəрбајҗан вə күрд достлуғуна һəср етдији «Сүјүмүз бир, чөрəјимиз бир» адлы мəғалəси дəрч едилиб. Бу җазы Гарабаға җардым чəмијјəтинин «Азəрбајҗан» гəзетиндə нəшр едилиб.

Китабын 72-73 -чү сəһифəлəриндə Гулу мұәллим ашағыдакылары җазмышдыр:

Бүтүн республикада

ишкүзарлығына, вəтəндашлығына вə гəјрəтинə кəрə нүфуз газанмыш Шамил Əскəров кими һүнəрпəрвəр алимни тəлєјини җада салаг.

Шамил мұәллимни һағсызлығ торуна салындығы вахтларда онун белə бир ше'ри əлдəн-əлə кəзирди.

Бир анам күрд, бир анам Од -
Одлар јурду Азəрбајҗан.
Икисини јолунда да
Көз гырпмадан верəрəм чан.
Күрд анама даш атанып
Көзлəрини ојарам мən.
Од анама саташаны
Дири-дири сојарам мən.

Бу мисралар күрдлəрлə азəрбајҗанлыларын бирлијини, достлуғуну, гардашлығыны чох кəзəl ифадə едир.

Гарабағын дағлығ һиссəсиндə баш верəн фитнəкарлығла əлагəдар ријакар шаијəлəр кəздији заман Ш.Əскəровун Низами адына Əдəбијјат Институнун җығынчағында дедији гиямəт сөзлəр инди дə чохларымызын гулағында сəслəнир:

- Мən чох уча сəслə, һəм дə мəсулијјəтлə, инам вə чəсарəтлə билдирирəм ки, Азəрбајҗанда јашајан күрдлəрин ағыллысы бир тəрəфə дурсун, һеч дə лисинин дə фикринə кəлмəз ки, өзүнү бу халдан ајры тəсəввүр етсин. Биз һəминшə азəрбајҗанлыларла бир олмушут, инди дə бирик, кəлəчəкдə дə бир олачағыт.

Һадисəлəрин сопракы кедиини дə буну сынагдан чыхартлы.

Гулу Хəлилли јухарыдакы китабындакы «Гурбан олум халтыма» адлы җазысында Кəлбəчəрин, Лачынын дəрдиндəн, бу јəрлəрин дүшмən əлинə кечмəси гəрхусундан, бу галалара лагəјд мұнасибтə бəслəнмəсиндəн үрəк ағрысы илə сөз ачыр. О, 63 -чү сəһифəдə җазыр:

- Бу дағларын дилини, торпағынын һəр гарыш јəрини дəрдиндə билəн вə əвлад мəһəббəти илə севən, таныјан карлы кишилəр вар. Бүтүн Кəлбəчəрдə гəјрəтли, һүнəрли, ағыллы вəтəнпəрвəрлијилə фəрглənən Шамил Əскəров белə кишилəрдəндир. О, дəфəлəрлə республика рəһбəрлијинə ешитдирмишди ки, мənə 40 нəфəр силəһли оғул верин Ағдəр-Кəлбəчəр јолуну ачым. Үч илдəн чохдур ки, бу јол бағлыдыр. Амма нə президент апараты, нə дə һəрби назиралик бунə əһəмијјат вермир...

Маарифчи, əдəбијјатчы, ријазијјатчы, тəрчүмəчи, фəлсəфəчи кими танышан, чалышан сəмини бир вəтəнпəрвəр инсандыр. Ону һəр елдə, обадə Шамил Əскəров(Дəлидағ) кими таныјырлар. О, «Дағ үстə дағ», «Дəлидағын сəдасы», «Дағларыш һикмəти», «Дағ чичəклəри», «Һəјəтлы астары вə үзү» кими китаблары мұəлифи, бөјүк күрд шаири Əһмəd Ханнын «Мəм вə Зин» поэмасынын, Əли Əбдүррəһманнын «Этирəм» ше'рлəр китабынын вə башга күрд шаирлəрин əсəрлəрини Азəрбајҗанчаја чевирən, мөшһүр күрд шаири Чийəрхур һагында елми-тəдғигат ишнə кəрə елмлəр нағизəди адыны алмыш вə онун һагында «Халыш шаиря» адлы китаб чап етдирən бир танышмыш шөхсəјјəтдир.

Шамил мұәллим Республика Али Партија мəктəбини битирдикдəн сонра Кəлбəчəр рəјон гəзетинин редактору, орта мəктəб директору, рəјон иҗтисағ комитəсинин сəдри, рəјон Халғ Маариф шө'бəсинин мұдири, рəјон тарих дијаршунаслығ музейинин директору кими вəзифəлəрдə чалышмышдыр. Бу вəзифəлəрдə ишлəјəркən халғ тəрəфиндəн дəрин рəғбət газанмышдыр.

Тəсəдүф елə кəтирди ки, Шамилə гарыш гəлби гараларын фитвасы онун һəјəтинда кəдəрли сəһифəлəр җаратды. Саз вə сөз шаирлəри Шамилин тəлєјиндə баш верən бу кəдəрли əһвалатлары гəлмə алыб дилдəн-дилə, елдəн-елə јайдылар. Бу кун ортада олан «Шамил Дəлидағ» дастаны артыг бир нєчə гəлдур. Онлардан бири онун сənəт досту, шаир Фирудин Шимшəклə бағлы «Шамил Дəлидағ вə Фирудин Шимшəк»дир.

Бу дастан е'тибар, сəдагəт, инсанпəрвəрлик, вəтəнсəвəрлик кими сифəтлəри тəблиғ едир, чəтинијлə дүшəркən бир-биринə арха дурмаг, һагт вə əдалəт уғрунда дəнмəдən мұбаризə апармаг кими бəһəри амаллары вəсф едир. Ашығ Сакит Гурбанны «Кəчəри» ифасында мұкəммəллəнən вə јайылан бу дастан бу кун башга саз-сəз һəвəскарларынын да рəпєртуарында јер тутур.

Мən Шамили, шөхсən, 1955-чи илдəн таныјан јакын бир досту олараг бу китабы марагла охуудм вə онун кечирдији јолун бир нишанəsi кими башгаларына да ибрəт олачағына инамла китабын редакторлуғуну үзəримə кəтүрдүм.

Əминəм ки, халғ үслубунда јаранмыш бу дастан һəрмəтли охучуларын да марағына сəбəб олачагдыр.

Марағлы одур ки, милли хəзинəнин јарадычылары мадди əшјайи-дəлиллəрлə јанашы, јерли əһалинин мənəви дүјјасыны да нұмајиш етдирмəјə наил олублир. Бу бөјүк уғур сајылмалыдыр...

Музеј кəлбəчəрлiləрин, дағ адамларынын, үмүмən, халтымызын этнографиясы һагында сон дəрəчə зəнкин мə'лумат верир. Дағ адамларынын дəјишмəз тəбиəти, мənəви еррозиядан узаг этнографиясы тамашачыда һəјрəт доғурур».

Бəхтијар мұәллим билдирир ки, музејдə таныш олдуғумуз «Једди һүнəр» ојуну һəјрəтамиздир. Бу музејдə бир чох əшјалар вардыр ки, онлары мən өмүрүмдə биринчи дəфə кəрүрдүм. Музејдə хошума кəлən бир чəһəт бураја зəнкин фəлклəр хəзинəсинин топланмасы олду. Ашығ Əлəскəр, Ашығ Шəмшир вə башга ашығлар, мұдриклəр барəдə чохлу мə'луматлар вардыр.

Халғ шаири музејдəн үрəкдолусу хош тəсəсүратларындан данышыб сонра җазыр: «Кəлбəчəрдə чох адамдан сорушдум ки, илк дəфə бу музеј кимин тəшəббүсү илə јарадылы? Һамы деди ки, Шамил Əскəровун. Инди О, музејин директорудур».

КАМАЛ МҮЗЬҺƏР

(Тарих елмлəри доктору, профессор, Багдад Университетинин мұәллими)
ЈЕНИДƏНГУРМА ВƏ КҮРД
(ғысалдымыш)

Азəрбајҗан күрдлəриндəн јакында таныдығларымдан бири кумраһлыгдə вə бачарыгдə тајы-бəрəбəri олмајан мөшһүр Шамил Əскəровдур. О, үч институтун вə һəм дə елмлəр нағизəди дипломтарыны əлдə етмиш, ејни заманда танышмыш вə адлы-санлы шаирлəрдəн биридир. Елə вахтлар олуб ки, Азəрбајҗанын əн мөшһүр гəзетлəри там, бир сəһифəни Шамилин ше'рлəринə һəср едиблэр. Шамил Əскəров Азəрбајҗаны өз доғма вəтəни һесаб едир вə ону үрəкдəн севир. Ејни заманда онун милли күрд һиссəјаты һəдсиздир. Һəгигəтдə дə вəтəнпəрвəр вə əсил инсан белə олмалыдыр. Чүнки һеч бир заман вə һеч бир јердə бу икисинин арасында зиддијјəт олмамалыдыр. Елə буна кəрə дə Шамил бир шаир кими инчə һиссəлəрлə илһамə кəлəндə үрəкдəн јарашылығ Азəрбајҗаны тəрəннүм едир, Күрдүстəн дағларын сəсиндəн данышыр.

Мən орада олан вахтлар һəрмəтли Шамил оғланларынын һəрəсинə мөшһүр күрд гəһрəманларынын биринин адыны гəјмушду.

1969-чү илдə мұдафиə етдији диссертасиясы кəркəмли күрд шаири Чийəрхунун һагында иди. Мүтəхəссислəрин дедијинə кəрə Шамилин бу диссертасиясы Шəрг халылары əдəбијјатынын тəдғигатында əн кəркəмли вə бөјүк елми нағизəјјəтдир, ше'р - романдыр. Өмүрүмдə мən елə бир адам кəрмəмишəм ки, күрд вə Күрдүстəн мəсəлəсийлə, тарих вə əдəбијјатла вə Күрдүстəнə аид хəбəрлəрлə Шамил Сəһми оғлу Əскəров кими дəрдиндəн марағлансын. Тез-тез Шамилə дəјирдим ки, каш мən дə бир сənəткар олајдым, сəнин əзəмəтиндəн, ирəдəндəн вə сифəтиндəн охунан мəғтурлуғдан бир табло чəкиб она «Күрд» ады верəјдим.

«Һəвраки» гəзети, Багдад, 1.01 -1990, 1140 (күрд дилиндə)

Гəзетин бу нөмрəсиндə Рəһим Гəзинин, Һүсєји Күрдəлунун, Зүмрүд Шəфийеванын вə Шамил Əскəровун ајры-ајрылыгдə, һəмчинин Рəһим Гəзи, Камал Мүзһəр, Канат Күрдəјев вə Шамил Əскəровун бир јердə фото-шəкиллəри чап олунмушдур.

ИЛҖАС ТАПДЫГ

«ШАМИЛ ДƏЛИДАГ ДАСТАНЫ»

Һərcayidan, mükənnəldən, nədəndan
Nə söz qaldı sənətkara dəyməmlis.
AŞIQ ƏLƏSGƏR

Шамил Дəлидағ Кəлбəчəрдə доғулуб. Инди ихтијар јашындадыр. О өзү, һəјəт јолдашы, үч оғлу, ики ғызы мұәллимлик диплому алмышдылар.

Халғ шаири Бəхтијар Ваһабзадə Кəлбəчəр музейиндə олмуш вə бу мəдəнијјəт хəзинəсинə баханда һəјранлығыны кизлəдə билмəмишдир. О, əввəлчə гəзетдə, сонра исə «Кəлин ачығ данышаг» адлы китабында «Истису дедим үрəјим јанды» адлы мəғалəсиндə Шамил Əскəровун јаратдығы музејə кениш јер вермишдир.

Халғ шаири Кəлбəчəрин ечаксар кəзəlлијиндəн, дағ адамларынын мəрдəнəлијиндəн сөз ачыб җазыр ки, бир чох рəјонларда формал музейлəр јарадылымышдыр. Амма, «Кəлбəчəр музейинə баханда бир даһа дүјүм вə инандым ки, рəјонларымыздакы тарих вə дијаршунаслығ музейлəринин архив сүтунуну гырмағын вахты чатмышдыр... Кəлбəчəр музеји, əкəр белə дəмəк оларса, икигəт музејдир; ичи бир музеј, чөлү бир музеј».

Бəхтијар мұәллим сөзүнə давам едəрəк җазыр: «Адамы палтарына кəрə гаршылајарлар, ағына кəрə јола саларлар. Гəрибəдир ки, Кəлбəчəр музейиндə харич-заһир, чөл-ич сəрһəди итир. Музејин һарадан башландығыны дəмəк чəтин олдуғу кими, һарада битдијини дə сөјлəмəк олмур. Бүтүнлүклə музеј һər илмəсиндə бир дүјја, һər дүјүмүндə бир алəм јашајан нəһəнк халчадыр. Елə бил бу халчаны бүтүн əллəр тохујуб, сонра да кəтириб улту дағларын синəсиндəн асыбдыр...

Музејин ичи дə бəнзəрсиздир. Экспонатларын һər биринин мən дəјəрəм ки, тарихи əһəмијјəти вар...

СӨҺРАБ ТАҺИР КƏЛБƏЧƏР КҮЛЛƏРИНДƏН ҺӨРҮЛМҮШ ПОЕЗИЈА ЧƏЛƏНКИ

Дағларын сəсини, дашларын дилини, инсанларын үрəјини таныјырды, дағларын сəсини дашларын сəсийлə ешидирди. Бу дашлардан албом јаратмышды. Дүјјанын 7 рəнки габағына Кəлбəчəр күллəрини вə дашларынын јүз-јүз рəнkini чыхармышды.

Тəбиəт дə бу ишə һəјран галмышды. Шамилин əлилə јонулуб, сафланыб бəдирлəнмиш рəнкли дашлар тəбиəтин Шамил Əскəр Дəлидағ албомуда ше'рə бəнзəјирди. Ујар дашларын гафийсиз мисралары санки онун чəнкавəр ше'рлəрини јам-сылајырды, севинə-севинə əдəбијјат нəғмəлəри охујурдулар.

О вахта гəдəр һеч кəс билмирдим ки, Кəлбəчəр дағларындан гопуб евлəрə, јоллара гоншу кəлən дашларын он минə гəдəр чалары, рəнки вар. Кедиб кəрмəсəјдим инанмаздым. Инанмаздым ки, Шамилин əли дəјən дашларын дəшлəриндəки чил-чиллəр, ағ рийлəр күлүр, сəјрəклəшən, гатылашан рəнклəр сəни өз гəјнуна, əдəбијјəтə сəслəјир.

Шаир улту бабаларымызын əлијлə јаранан даш атлары, даш гəчлары миниб, чапыб Кəлбəчəр музейинə кəтирмишди. Күнəшин гəја үзəриндəки əн гəдим тəсвирини дə тапыб бураја кəтирмишди. Синəсиндə күнəши əкс етдирən һəмин гəја музејə сығышмдығына кəрə ону музејин арха тəрəфиндə дəрин дəрəнин гырағына гəјмушду ки, Кəлбəчəрин күн кəрмəјən дəрəлəри күнəшсиз галмасын.

Дағдағанын боғуг рəнкиндəн тутмуш данагыран күлүнүн ачығ рəнкинə гəдəр - дағлар дəшүндə ачан күллəрин

сајсыз-һесабсыз рəнкиндəн тохунан халылар, халчалар, килимлəр, палатлар, мəфрəшлəр, хурчунлар, чораблар Шамилин ше'риндəки мə'сум дағ гызлары кими һəминшə күлүрдүлəр вə күлмəји ана тəбиəтə өјрəдирдилəр, шаирин шаһ мисраларыны пычылдајырдылар.

Шамиллə, достум Хəлил Рза Улутүркилдə јакындан таныш олдум. Хəлил Рзанын өзүнə мəхсус тəриф лүғəтлəри, Шамилин данышығларында һудудсузлуғ вə сəрһəдсиз арзулар ону мənə əфсанəви бир шаир кими танытмышды. Сонралар бу чəһəтлəри һəјəтда да шаирдə кəрдүм. Кəркəмли вə чəнкавəр шаиримиз Рамиз Дүјгун, һəм дə шаир вə ријазийјатчы алим Фирудин Шимшəк бу чошгун поезија мəчлисинə гəнушаркən сарсылмаз вə јенилмəз бир бəшлик ахары поезијамызын поетик далғаларына чеврилди.

Шамилин ше'рлəрини севирдим. Чүнки онлардан күрд гызларынын гырағлары күмүш пулларла һашијлənən мəхмər нимтəнəлəри үзəринə санчагла тахдығлары гуру михəк күллəринин хош əтри кəлирди. 40 ил оларды ки, бу хош раһијə дүјгүларындан ајрылмышдым, онлары Шамилин јарадычылығында тапанда нə гəдəр севинмишдим. Шамил јарадычылығындакы гуру михəк күллəринин əтри, бир дə Хəлил Рза достлуғ кəрпүсү бизим достлуғумузуз əсасыны гəјду.

УНУДУЛМАЗ ХАТИРƏЛƏР ВƏ ГИЛМƏТЛИ МУЛАҺИЗƏЛƏР

ГƏМ ДАСТАНЛЫ СƏНƏТКАР

Кəлбəчєр вє кəлбəчєрлилєр бəрəдє илк дєфə атам Шаһмар Мəммədовдан ешитмишєм.

Иллєр кєчди. Башга бир кəлбəчєрли єз шє'рлєри илє, ел-обая бағлылығы илє ад чыхарды. Бу мəним Күрдəгу Мəһəммədдєн сонра гияби таныдығым икинчи кəлбəчєрли иди. Һəмин дағлар оғлу инди өмрүнүн мүдриклєк чағыны жашаған, гилбєси дағлар олан ағсағталымыз, шаир достумыз Шамил Дəлидағдыр. Һєр биримизин ағрысы илє ағрыған, уғуру илє севинєн Шамил Дəлидағ.

60-чы иллєрдə бəрєсиндє чох ешитмиш, чап олунан бир чох шє'рлєрини оқумуш, бəзилєрини əзбєрлємишдим. Анчаг ону јахыннан кəрмєк мənə 1970-чи илин март ајында нєсиб олду. О вахт јарым єсрдєн артыг сєз мєйданында ат сєјирдєн, Азєрбајҗанымыз чанындан артыг севєн мүдриклє јазычы (С. Вургунун тəбиринчє десєк, «Азєрбајҗан нєсринин узатгуран артиллєријасы») Сүлєјман Рəхимовун М. Əзизбəјов адына Дəвлєт Драм Театрында 70 иллик јубилєји кєчирилди. Јубилєј кєчєсиндє дəвлєт вє ичтимаи хадимлєр, шаир вє јазычылар, сənəт адамлары, алимлєр, садє пєшє саһиблєри сєз дєдилєр. Һəрмєтли јазычымыз зəнкин јарадычылығыннан сөнбєт ачыб она узун өмүр вє сənəт уғурлары арзуладылар. Мəчлисин гызғын чағында апарычы «инди дє сєз верилир Кəлбəчєр дағларындан тəбрикє кəлмиш шаир Шамил Əскəров» дєди. Шамил Əскəров алгыш сəдалары алтында хитабəт күрєсүнə галхды вє одлу-аловлу чыхышына башлады. Шаир дағ шəлалєси кими чəшуб чағлајыр, шимшєк кими чыхырды. Үрəкдєн кəлєн сєзлєр бəзəксиз— дүзəксиз, сөн дəрəчє сəмини олмагла бирбаша јубилјара унванланмышды. Шамил мұәллим чыхышына С. Рəхимова һəср етдији шє'рлє ајағ вериб дєди: «Инди исə дигтəтиниз анамын јубилјарымыз шəрəфинə јазмыш олдуғу «шє'рə» јөнəлтмєк истəјирəм». Шамил мұәллим буну дєјиб күрсүнүн јанында гојулмуш бүкүлү халчаны ачыб тəнтөнəли јубилєј кєчєсинин иштиракчыларына вє севимли

јазычымыз Сүлєјман Рəхимова кєстєрди. Елє һəмин андача сүрəкли алгышлар театрын кениш салонуну лəрзəјє кəтирди. Шаир исə халчаны јубилјара тəгдим едиб, ону кəксүнə сыхды, өпүшлєрə гəрг етди.

Шамил Дəлидағын јарадычылығында - истєр шє'риндє, истєр нєсриндє, истєрсə дє публисистикасында Вəтəнə, ел-обая, торпаға бағлылығ, мəрдлик, эрəнлик, дүз чєрəк - дүз чєрəк, адəт - эн'əнəлєримизə сəдагəт, еһтирам, єјни заманда сағ мəһəббəт, сəмини үнсijəт əсас јєр тутур. Нəдєн јазырса, үрəкдєн јазыр, сєчдији мөвзуну мəһəббəтлє гəлəмə алыр.

Илк əввəл əдəби мұһитдє шаир кими танынан Шамил мұәллим заман кєчдикчє алим кими, јазычы-публисист кими, єјни заманда дигчи, фолклоршүнас вє тəдигатчы кими єз сөзүнү дєјє билди. «Дəлидағын шəһрəти» поемасы илє таныдығым Шамил мұәллим сонралар мəзмун е'тибарилə бир-бириндєн фəргли, анчаг мəгсəд вє идєјача Вəтəнə, онун əвладларына мəһəббəтдєн јоғрулмуш əсєрлєри илє үрəјимдє һєјкəллəшди вє руһума һаким кəсилди.

Шамил мұәллимлє танышылығдан, јарадычылығына таныш оландан сонра инанырсан ки, о өзүнү таныған күндєн өз талєјиндєн, өз өмрүндєн чох доғулуб бəјə-баша чатдығы ел-обанын, јурдун, о јєрлєрин эрəнлєринин, мүдриклєринин, гəча гарыларынын, бир сөзлє, доғмаларынын никараи өмрүнү, киши өмрүнү јашајыр.

Јадданы тарих олан Шамил мұәллим кениш охучу күтлєси үчүн нєзəрдє тутдуғу «кəлбəчєрин гəм дастаны, виран олан күлүстаны» китабы елм адамлары, о сырадан тарихчилєр, фолклоршүнастар, этнографлар вє чоғрафјашүнастар үчүн дє маратлыдыр. О елє бир əсəрдир ки, һєр бир охучу, һєр бир пєшє адамы ондан бəһрлəнə билєр.

Баяғ гəјд етдијим кими, Шамил мұәллим əдəби мұһитдє өнчє шаир кими танымыш, севилмишдир. Мəнсə ондан јазычы-публисист кими сєз ачдым. Көрүнүр, бу ондан ирəли кəлир ки, мən өзүм дє јазычы-публисистəm. Поезијадан чох нəср һағгында, публисистика һағгында аз-чох сөз дєјє билəрəм. Галды Шамил мұәллимин поезијасына, гој бу һағда шаирлєр, əдəбијатшүнастар сөз ачыллар. Бир дє бу јазымда һєч гаршыма Шамил мұәллимин

јарадычылығын тəһлил етмєк мəгсəди дє гојмамышам. Анчаг ағсағтал достум һағгында, јетмиш иллик јубилєји мұнасибəтилə үрəк сөзлєримин дємəјє чалышырам. Һə, бир дє ону дєјим ки, Шамил мұәллим əли гəлəм тутандан, инсанын таныдан сөзү дəјєрлəндирмəји бачарандан «күндəлик» јазыр, өзү дє шє'рлє. Бир дє Шамил мұәллим доста-таныша китабы автографла, өзү дє шє'рлє верир. Елє билирəм, һəмин автографлары бир јєрə топлајыб чап етдирсəн бир китаб олар.

Шамил мұәллимин ел-оба гаршысында эн бəјүк хидмєтлєриндєн бири вахтилє онун Кəлбəчєрдə јаратмыш олдуғу зəнкин експонатлардан ибарəт «Дижаршүнаслыг музеји» иди. Башга мадди вє мəһəни сəрвəтлєримиз кими һəмин музеј дє «јоғурмајыб, јашмајыб, һазырда кəкə тапан» ермəнилəрə галды. Лакин сонралар мин бир əзијəтлє һəмин музеји јенидєн јаратды Шамил мұәллим. Бу заман Кəлбəчєрдєн беш јүз километр узағда, Бакыда.

Јазымын сонунда үзүмү јубилјарымыз тутуб дєјирəм: АЛЛАҺ Сиз бир јетмиш ил дє өмүр версин. Өмүр версин ки, бу фəлəјин ачығына бир јетмиш ил дє Кəлбəчєр дағларында јазыб јарадасыңыз, бəрбад олан «Дижаршүнаслыг музеји»ни јенидєн бəрпа едєсиниз, дағылан ханыманыңыз јенидєн гурасыңыз. Сиз бизлєри Дəлидағда, бизлєр исə сиз Бəркүшад, Һəкєри саһиллєриндє гаршылајағ, һалал дүз-чєрəк кєсиб мұғддєс јєрлєримиз, очағларымыз бир јєрдє зиярəт едєк. Шүбһəсиз, һəмин вахтлар о јєрлєрин һєр гарыш торпағы бизə ушағлығымыз, кəчлијимиз хатырладачағ, сизин шє'риниздє дєјилдији кими:

Чинчилимин нөвбєсини совардыг,
Кичитканы китиллєјиб овардыг.
Дəстə тутуб ону, буну говардыг,
Хатирəsi əзиз олан күнлєрим.

Ушағлыгы јада салан күнлєрим...
**Дəрин еһтирамла:
полис полковниги,
јазычы-публисист
Елбурус Шаһмар**

Мəһəммəd Нəриманоглу

«ЈУРД КƏЛНƏРТИСИ»

«АЗƏРБАЈҢАН»
НƏШРИЈАТЫ, БАКЫ, 1995

Əсасєн Кəлбəчєр шəһидлєринə һəср олунмуш бу китабын 259-чу сəһифєсиндє Шамил Əскəровун шəкли верилмиш, онун алтында јазылмышдыр:

Шамил Дəлидағ республика зијалыларына јахшы танышдыр. Кəлбəчєрин Ағчакəнд кəндиндє доғулса да вəтəнин һєр дашына, һєр гајасына доғма əвлад мəһəббəти јетирəнлєримиздєндир.

Филологија елмлєр намизəди, шаир-публисист, тарихчи-этнограф, музејшүнас, елчə дє фолклоршүнас. . . əли-габарлы зəһмəткєш, талєјинин гара күнлєри ағындан чох олан Шамил мұәллим Кəлбəчєрдə ајағалын, башыачыг тикдији тарих дијаршүнаслыг музеји дүнја шəһрəтли музјелəрдєн бири иди. Бакыда да дəзə билмəјиб Кəлбəчєр музеји ачыб.

«Дəлидағын нəғмəлєри» əдəби бирлијинин сəдри иди. Инди исə. . . «Дəлидағын һарајы»ны гəлəмə аланларын ағсагалыдыр.

Кəлбəчєрин ады кəлəндə үрəји параланыр. Еви кəзү гаршысында дағыдыланлардан биридир. Тəкчə китабханасында олан əдəби инчилєр топлусуну дүнјанын хəзинəсинə дəјишмəзди.

ВƏТƏНƏ ВƏ ХАЛГА ХИДМƏТ НҮМУНƏСИ

Əдалəтинə вє сəхавəтинə кəрə дөврүндə мəшһур олан Һатəми-Таини кəрмєк үчүн бир нəфєр онун јашадығы

шəһərə јола дүшүр. Тəсəдүфєн һəмин шəһєрин кəнарында - јолда Һатəми-Таини илє гаршылашыр. Һатəм ондан сорушур: -А киши һара кєдирсəн? Киши мəгсəдини она билдирир. Һатəм она танышылығ вермəјиб кəсə јолла игамəткаһына гајыдыб адамларына дєјир: -Бир нəфєр мəни кəрмəјє кəлир, она һəрмəт етмəјин вє јаныма бурахмајыб јола салын кєтсин.

Белə дє олур. Киши кери гајыдыр. Һатəм јенə дє кəсə јолла кєдиб шəһєрин кəнарында онунла гаршылашыб сорушур: - Һатəми-

Таини кəрдүмү, нєчə адамдыр, сəни јахшы гаршыладылармы? Киши она белə чаваб верир: -Бəли, кəрдүм, чох јахшы адамдыр, мənə һəдєсиз һəрмəт етдилєр. Һатəм она дєјир: Һатəм-Таини мənəм, биз кəрүшмəмишик, сəни дє пис гаршылајыб јола салыблар. Нијə дүзүнү данышмырсан? Кишинин она чавабы белə олур: -Ешидєн-билєн һамы Сизин һағгынызда хош сөзлєр сөјлəјир, мəрдлијиниздєн ағыз долусу данышыр. Мəним нə һағтым вар ки, Сизин һағгынызда пис сөз сөјлəјим?

Бу мисалы чəкмəкдє ону дємəк истəјирəм ки, мən дє Дəдє Шамилин үзүнү кəрмəмиш онун һағгында хош сөзлєр ешитмишдим, шє'рлєрини охујуб əзбєрлємишдим. Һамы бу күрд оғлунун мəрдлијиндєн, сəдəгəтиндєн, доғма Азəрбајҗанə чан-башла хидмəт етмəсиндєн сөнбəт ачырды.

Сонралар Шамил мұәллим даһа јахыннан таныдым вє бүнəврəsi 1974-чү илдєн гојулмуш достлугумуз даһа да мəһкəмлəнди. Мəшһур кєолог алим Шамил Аллаһверди-

јєвин вəфаты заманы, онун јахын досту Шамил Əскəров чыхыш етди вє она һəср етдији шє'рини охуду. Дəдє Шамиллə јенидєн бу кəдєрли күндə кəрүшдүм вє биз бундан сонра тєз-тєз кəрүшмəли олдуғ. Һəтта о мəним «Һəјатын иштəклєри» адлы шє'рлєр китабына редакторлуг етди. Онун кєјирхаһлығын бу ишдє дє шаһиди олдум.

Шамил мұәллим тəкчə гүдрəтли бир гəлəм саһиб дєјил. Онун һəјат јолуна бəлəд олдуғум үчүн гəти дєјє билəрəм ки, о, мұхтəлиф мəс'ул вəзифəлəрдə ишлəдији заман ишкү-зарлыгы, бачарыгы, гајыкєшлији, вəтəнпəрвəрлији, тəлəбкарлыгы, сəдəлији вє башга инсани хүс-сijəтлєринə кəрə һəмишə сечилмиш, нүмунə олмуш вє бүтүн бун-лара кəрə халгын дəрин һəрмəтини газанмышдыр.

Једди илдир ки, Шамил Əскəров ағыр гачынылығ дөврүндə вє чох чəтин бир шəрантдє јашајыр. Лакин о, јенə дє доғма Азəрбајҗанə, халга олан борчуну унутмур. Јенə дє гурур, јазыб јарадыр. Онун Бакыда

сыфырдан башлајыб јаратмағда олдуғу музејин республикаја хош сəс-сəда јайчағына үрəкдєн инаным. О, бу ихтијар јашында да јазыб јарадыр. Сон заманлар онун чап етдирдији «Азəрбајҗан дилинин гафигє лүғəти», «Азəрбајҗан дилинин мəнзум чинас лүғəти», «Доғадəјмəзлєр», Халг шаири Нəби Хəзринин дєдији кими, дилимизə вə əдəбијатымызə бəјүк хидмəт нүмунəсидир. Дəдє Шамилин «Кəлбəчєрин гəм дастаны, виран олан күлүстаны» китабын һəјə-чансыз охумағ олмур. Бу тəдигатчы алимин ортаја гојдуғу «Күрдчə Азəрбајҗанчə, Азəрбајҗанчə-Күрдчə вє Күрд дилинин гафигє лүғəти» - 640 сəһифəлик китабы Азəрбајҗан вє Күрд халғларынын тарихин сынағларындан чыхмыш достлугуна јени бир кəрпүдүр.

Мən, Дəдє Шамили 70 иллији мұнасибəти илє тəбрик едиб она мəһкəм чан сағлыгы вє даһа бəјүк уғурлар арзулајырам.

**ПАША АҒАОҒЛУ
ШҮКҮРОВ**

Узун мүддәт Шамил мұаллим илө бир жердә ишлөмишәм. Мән али мөктәби битирәндә о, Кәлбәчәр орта мөктәбиндә директор ишләйрди. Тәјинат вахты Шамил мұаллим һәмишә маариф шө'бәсинә кедиб ишләдији мөктәбә мұаллим сечәрди. Мән Азәрбајҗан Дөвләт Педогожи институтунун физика-әмәк факултәсини битирмишдим. Маариф шө'бәсиндә Шамил мұаллим мәнимлә дә сөһбәт етди. Сонра шө'бә мүдиринә тәкид етди ки, мән ишләдији мөктәбә мұаллим тәјин етсин. Бу тәклиф баш тутду.

Е'тираф едирәм ки, мәним үчүн әсил али мөктәб Кәлбәчәр орта мөктәби олды. Шамил мұаллимин һәддиндән артыг тәләбкарлығы, садәлији, гәјғәкешлији халғын балаларының яхшы тә'лим-тәрбијә алмасы үчүн мөктәбдә мөһкәм интизам јаратмасы, рәнкса-рәнк марағлы тәдбирләри һәјата кечирмәси, мұаллимләрин мүнғәзәм мұталиә етмәләринә найл олмасы өз мүсбәт бәһрәләрини верирди. Иәр ил бу мөктәбин Х синифләрини битирән үч груп, башга сөзлә 75-80 шакирдин азы 95%-и али мөктәбләрә гәбул олунарду.

Шамил мұаллим елә оржинал тәдбирләр һәјата кечирирди ки, белә ишләрин башга рајонларда баш вердијини ешитмирди. Мәсәлә, о ушағлары әлә охујан валидејиләрин үмумимөктәб мұшавирәсини кечирирди. Бунун башга валидејиләрә дә тә'сири бөјүк олурду. Онун тәшәббүсү вә кәркин әмәји нәтичәсиндә биз пулсуз-парасыз мөктәбә идман залы, китабхана бинасы, јатағхана вә јәмәкхана тикдик.

1968-чи илдә Шамил мұаллим Кәлбәчәр Халг Маариф шө'бәсинин мүдиринә тә'јин олунду. Тезликлә мән дә бу шө'бәјә инспектор апарды. Вәзијәт чох ағыр иди. Бир-бириндән узағ, чәтин шәраитли 123 кәндимизин чәми бешиндә орта мөктәб фәалијәт кәстәрирди. Мөктәбләрин 17-си сәккизиллик, 46-сы ибтидан иди. Јердә галан 55 кәндин һеч бириндә мөктәб ачылмамышды. Кәндләрдә гызларын бөјүк әксәријәти охумурду. Ибтидаи синифләри битирәнләр сәккизиллик мөктәбә кедә билмирдиләр. Гыш ајларында вәзијәт даһа да ағыр олурду. Шамил мұаллим маариф мүдиринә тә'јин едиләнә гәдәр һағлы-һағсыз бир гәјдә оларағ Кәлбәчәр маарифи биринчиләр сырасында тәңгид һәдәфинә чеврилди.

Јол-из јох дејә кәндләримиздә мөктәб биналарының тикимләси дөвләт тәрәфиндән планлашдырылтырды. Шамил мұаллим халғын балаларының тәксилдән кәнарда галмасы, «көздән-көңүлдән ирағ» бир јер сајылан Кәлбәчәр маарифинә фиксир верилмәдији

барәдә јухары тәшкилатлар гаршысында чылаплығы илә кәскин мәсәләләр галдырды. Ич нәдән чәкинмәдән Мәркәзи Комитәдә, Маариф Назилијиндә кечирилән мұшавирәләрдә Кәлбәчәр маарифинә лағәјд мүнәсибәт бәсләнилдијини чығашларында чәсарәтлә дејирди.

Кәзәл инсан, лајигли, ишкүзар Маариф назир академик Мәһди Мәһдизадә Шамиллә сөһбәтиндә демишдир ки, тәңгидләрин һағлыдыр, мөктәб биналары олса, Кәлбәчәр мөктәбләринин сајыны артыра биләрик.

Бәс нә етмәли? Колхозларымызын игтисади вәзијәти о гәдәр ағыр иди ки, онларын мөктәб биналары тикәчәкләринә үмид бәсләмәк олмәзди. Доғрудур, Шамил мұаллимин чидди тәкидләри нәтичәсиндә сонракы илләрдә рајон мәркәзиндә, Истису гәсәбәсиндә вә икки кәнддә дөвләт тәрәфиндән мөктәб биналары тикимләси планлашдырылды. Лакин бунларла јара сағалмәзди. Шамил мұаллим күчү өзүмүздә ахтарды, јоллар арады. О, кәндләрә кедиб чамаатла сөһбәт

МААРИФ ПӘРВАНӘСИ

апарды вә гәти вә'д верди ки, кимләр мөктәб бинасы тикмәјә башласа, онларын өзләрини вә ушағларыны хадимә, китабханачы, пионер баш дәстә рәһбәри, тәсәррүфат мүдиринә вә ганунда нәзәрдә тутулан башга вәзифәләрә тә'јин едәчәкдир. Халг Шамил мұаллимә һәм бөјүк һөрмәт бәсләјир, һәм дә инанырды. Буна кәрә дә бир нечә кәнддә, сонра исә бир чох кәндләрдә јахшы-јаман мөктәб бинасы тикимләјә башланды.

Даш, гум Кәлбәчәрдә түкәнмәз гәдәр иди. Бәс сәменти, ағачы, шифери нечә вә һардан әлдә етмәли? Бу мәсәләләри һәлл етмәк үчүн тәдбирләр мұәјјән едилди вә онларын һәјата кечирилмәси үчүн маариф ишчиләринин вә мөктәбләрин гүввәси сәфәрбәрлијә алынды. Мешәләрдә гујулар газылыб јүз тонларла әһәнк һасил етдик. Сонра Шамил мұаллим башга рајонлардакы достларының көмәји илә јанмајан кәрпич тапды. Чәјкәнд мөктәбинин јахынлығында әһәнк гујусу тикдик, мазут вә чән әлдә етдик. Мөктәбләр әһәнклә тә'мин олунду, һәтта рајона да әһәнклә көмәкдарлыг кәстәрди. Мүдиримиз халғын балалары үчүн өзүнү ода атыб јанан әсил маариф пәрванәси иди.

Нәтичәдә, биз 57 кәнддә 470 синиф отағлары олан мөктәб биналары тикдик. Орта мөктәбләрин сајыны 5-дән 28-ә чатдырды, 46 ибтидаи мөктәбин 39-ну сәккизиллик мөктәбләрә чевирдик. Мөктәби олмајан бир чох

кәндләрдә мөктәб ачды. Маариф шө'бәси үчүн икки мөртәбәли бина тикмәјә найл олду.

1975-чи илин мај ајында республикада илк дәфә ајрыҗа бир рајонун - Кәлбәчәр мөктәбләринин Бакыда әл ишләри сәркиси кечирилди. Сәркинин рә'ј китабы инди дә дурур. Бурада академик, Маариф Назир Мәһди Мәһдизадәнин, академик Нәсән Әлијевин, халг јазычысы Әли Вәлијевин, Академијаның мұхбир үзүләри Худу Мәммәдовун, Тәјмур Бүнјадовун, бир чох алимләрин, јазычыларын, мұхтәлиф пешә саһибләринин Кәлбәчәр маарифинә Шамил Әскәровун әмәјинә верилән јүксәк гијмәт өз әксини тапмышдыр.

Сәмиимјәтлә белә бир һәгигәти дә дејирәм ки, Шамил Әскәров 10 илә јахын маариф мүдиринә ишләдији дөврдә нә бир истирахәт күнү көрдү, нә дә мәзунийәтә чықты. Тәсәдүфү дејил ки, Кәлбәчәр кими учғар вә чәтин шәраитли бир рајонунун маарифи икки ил далбадал - 1976 вә 1977 - чи илләрдә республиканың ән јүксәк кечичи Гырмызы бајрағына лајиг көрүлдү.

Шамил мұаллимин Азәрбајҗанымызын төрәгтиси үчүн, балаларымызын јүксәк сәвијәли тә'лим - тәрбијә алмасы үчүн, минләрлә кәлбәчәрлиләрин али тәксил али билмәси наминә кәндләрдә пулсуз-парасыз биналар тикдириб мөктәбләр ачылмасына найл олмасы үчүн сәрф етдији кәркин әмәји индики вә кәләчәк нәсилләр унутмамалыдырлар.

Шамил мұаллимә даһа бир 70 ил өмүр, мөһкәм чансағлығы вә јени-јени јарадычылыг наилијәтләри арзулајырам.

Әли Казымов, Бакы шәһәри
Јасамал рајону 116 сајлы
орта мөктәбин директору

МӘДӘНИЈӘТ ФӘДАИСИ - ӘМӘКДАР МӘДӘНИЈӘТ ИШЧИСИ

Бир чох елм адамларының вә көркәмли зијалыларын һағлы оларағ јаздығлары кими Шамил мұаллим енсклопедик билијә малик бир шәхсијәтдир. О, бир чох саһәләрдә чалышыб һәмишә бачарығлы, ишкүзар, вәтәнпәрвәр бир кадр олдуғуну өз әмәли фәалијәти илә сүбута јетирмишдир.

Мәдәнијәтин инкишафы саһәсиндә дә Шамил мұаллим тәдигат ишләри апармыш, итиб-батмағда олан бир чох халг ојуналарының мејдана чығартмыш, өзүнүн «Дағларын һикмәти» китабында бу барәдә марағлы јазылар

чап етдирмишдир. Инди телевизијада тез-тез көрдүјүмүз «Килимарасы», «Марал ојуну» кими гәдим халг ојуналары итиб-батмышды. Шамил мұаллим онлары үзә чығарды. Јахуд чох аз адамын адыны ешитдији «Једди һүнәр» ојунуну да Шамил мұаллим бәрпа етди.

Шамил Әскәровун бөјүк Шәһриарын «Һәјдәрбабаја салам» поемасына чаваб оларағ јаздығы, лакин ону тәқрарламадығы «Дәлидағын шәһрәти» поемасы 31 ил бундан габағ чап олунмасына бахмајарағ инди дә дилләр әзбәридир. Бу этнографик поемада бир чох халг ојуналарындан, адәт-әнәнәләриндән бәһс едилди. Бунлары да Шамилин мәдәнијәтимизин инкишафына, итиб-батмағдан хилас етмәсинә кәстәрдији бөјүк хидмәт кими гијмәтләндирмәк лазимдыр.

Шамил мұаллим Кәлбәчәрдә олан гала вә башга абидәләрин тәдигат олунмасында, бунларын һағтында гијмәтли мөғаләләр дәрч етдирмәкдә хидмәти аз олмамышдыр. Онун «Абидәләр ган ағлајыр» мөғаләси халғын јадикарларына гәсд едилмәсинә гаршы бир иттиһамнамә, бир вәтәнпәрвәр инсанын гәлб јанғысыдыр.

Әләвә, 1967-чи илдә Шамил мұаллим Дәдә Шәмшир (Ашыг Шәмшири)

евинә кәтириб бир нечә күн әрзинлә онун чалдығы 72 ашыг һавасыны магнитофон лентинә јазыб сахламышдыр. Һәмин лентләри о, ашығын оғлуна вә нәвәсинә һәдијә вермишдир. Бу лентләр гијмәтли бир мәдәнијәт әзинәсидир.

Шамил Әскәров маариф шө'бәсинин мүдиринә оғанда надир экспонатлары олан бир өлкәшүнәслығы музеји јаратды. Тәәссүфләр олсун ки, ондан сонра һәмин музеји әшјалары гәјғәсызлыг нәтичәсиндә мәнв едилди. О, һағсызлыға дүчәр олса да, јенә дә голларыны чырмады, рајон рәһбәрлијинин вә ичтимайјәтин көмәји илә ады дилләр әзбәри олан зәнкин «Кәлбәчәр тарих-дијаршүнәслығы музеји»ни јаратды.

Шамил мұаллимин бу әһмәти јүксәк гијмәтләндирилди-она Республиканың «Әмәкдар Мәдәнијәт ишчиси» фәхри ады верилди. Онун јаратдығы мәдәнијәт очағы һағтында бә'зи рәјләри бу гәзәтдә дәрч етдиририк ки, гој һөрмәтли охучуларда Шамилин нечә вәтәнпәрвәр инсан олдуғу барәдә даһа ајдын тәсәввүр јарансын.

Әфәсулар олсун ки, Кәлбәчәрдә Шамилин јаратдығы дүнја шәһрәтли музей ермәни гузғуналарының чајнағына кечиб шәһид олду. Бу даға дөзмәјән мәдәнијәт фәдаиси олан Шамил мұаллим «аталар үчә кими

дејиб» кәламыны јада салды, гәчгынлығы дәрди үрәјини көјнәдә-көјнәдә Бакы шәһәриндә сыфырдан башлајарағ үчүнчү «Кәлбәчәр тарих-дијаршүнәслығы музеји»ни јаратмаға башлады. Бир аз кечәндән сонра «Шәһид музей вә шәһид музей» адлы бир китабча чап етдирди. Инди бу јени музейдә 3500-дән артыг экспонат вардыр. Шамилин јенә дә әмәји вә зәкасы нәтичәсиндә бу музейдә «Азәрбајҗан, бәдин-этнографик сәрки» јарадылмышдыр. Чәсарәтлә дејә биләрик ки, бу сәрки нүмајиш етдирилдикдә республика ичтимайјәтинин диггәтини чәлб едәчәк вә Шамилин Азәрбајҗанә нечә бөјүк хидмәт кәстәрдији һамыја бәлли олачағдыр. Буна да әминик ки, бу музейи көрмәдән онун һағтында бәдхәл јазылар дәрч едәнләр бәлкә дә хәчәләт тәри ахыдачағлар.

Шамил мұаллим арзу едир ки, јаратдығы бу музейин ачылышы Кәлбәчәрдә олсун. О, индидән бүтүн хејрхәл адамлары бу музейин ачылышы тәнтәһәсинә дә вәт едир.

Азәрбајҗан мәдәнијәтинин инкишафында Шамил мұаллимә јени-јени уғурлар диләјирик.

ӘЛӘМШАҺ ЧӘФӘРОВ,
техника елмләр наimizәди

ШАМИЛӘ ҺƏСР ОЛУНМУШ ШЕ'РЛƏР

MƏMMƏD ARAZ

(SAMİL ƏSGƏRƏ)

DAŞ QARTAL

О, дашдан јонулуб даг зирвəсиндə,
Бахышы гəзəбли, дурушу мəғрур.
Елə дартыныб ки, јан јəрəсиндөн
Гоча гарталлар да учмаға горхур.

Көзү һəдəф кəзир кəј тағларында,
Учмаға тəлəсир, мөнзил узагдыр.
Дəјирсəн бу саат чајнағларында
Дағы да һаважа галдырачагдыр.

Ганады алтындан кечир боз думан,
Ганады учуна илишир булуд.
Диксинир өтəндə онун јанындан,
Гаралыб ағлајыр күмүшү булуд.

Санки даг һирслəнир «бу нə дурушдур,
Нə гəдər чəкəрмиш гартал учмағь?»
Дашы гартал етмəк дағлара хошдур,
Гарталын дашлығы кичилдир дағы.

HƏMİD ABBAS"ШУША ҺƏСРƏТИ,
ТҮРК ҺƏГИГƏТИ"

Кəрмəмишдим көзүндə јаш,
Сарсытмазды ону тəлаш.
Бостанына ким атды даш,
Ағлар кəрдүм мəрд Шамили.

Шах тутарды күрəјини,
Фил əјмəзди билəјини.
Ел кəдəри - үрəјини
Дағлар кəрдүм мəрд Шамили.

Көклəмишди сары сими,
Сəслəнирди дəрди - гəми.
Зирвəлəрдə булаг кими,
Чағлар кəрдүм мəрд Шамили.

Кəлбəчəрдəн енмишди о,
Тəһһа ширə дөнмүшдү о.
Санмајын ки, сөнмүшдү о,
Јанар кəрдүм мəрд Шамили.

Јаныб-јаныб говрулмушду,
Даг-дəрəјə соврулмушду.
Даш музəјдөн ајрылмышды,
Донар кəрдүм мəрд Шамили.

Јох олса да вар-дəвлəти,
Китаблары, даш-не'мəти.
Əввəлкитəк дүз гəмəти,
Сахлар кəрдүм мəрд Шамили.

...Умидими үзмə Аллаһ,
Сөзү күһаһ јазма Аллаһ.
Достлар јенə севинчидөн
Ағлар кəрсүн мəрд Шамили.
Кəлбəчəрдə булаг кими
Чағлар кəрсүн мəрд Шамили.

**FİRUDİN ŞİMŞƏK
GÖRÜŞÜR**(Шамил Дəлидағла Азафлы Микајлын
көрүшү тəвəссүратындан)

Бəс нијə кəјлəрдən јағмыр гара даш,
Кəр шаирлə ашыг һарда көрүшүр.
Бири ики дəфə ода атылыб,
Бири һелə галыб дарда, көрүшүр.

Һəгигəт һəлəлик чыхмајыр үзə,
Бəһтан өз күлүнү совурур көзə.
Кəрəк гаја ола гəлб буна дəзə,
Кəлиб ајағына кор да көрүшүр.

Шамшəјəм, чəтиндир дост интизары,
Кəтирдəм тəсəлли јарансын бары.
Азафлы Микајлы - ел сənəткəры
Кəлиб бир гарталла торда көрүшүр.

**XƏLİL RZA ULUTÜRK
TƏCCÜB**

(bir parça)

... Мəкəр чанланмадымы көзлəринин
өнүндə

Сəндүрүлən очаглар?
Анасына гысылмыш
Ағлар көзлү чочуглар!
Сүнкүлənən бешиклəр,
Виран евлəр-ешиклəр?!
Муровдаг јолларында донуб, донуб -
Гəфилдən диз гатлајан гузулар.
Бумбуз суларла ахан
Исти-исти арзулар.
Бир һəфтəлик јоллары бир кечəнин
ичиндə

Тəнкəнəфəс кəлənлəр. . .
Сал гајадан өзүнү Тəртəрчаја
туллајан

Мəлəкбəнзəр кəлиилəр.
Көзүндə дурмадымы икид
ШАМИЛ ƏСКƏРИН
30 мин китабыны, музəј кайнатыны
Өнчə гызыл-гырмызы аловлара,
Сонра да. . . боз күлə дөндөрəнлəр! . .

**НАСИБ НАБИОГЛУ
ГОРЬКАЯ СТАТИСТИКА**

Шамилю Аскерову - мужественному
земляку, неугомимому
исследователю Кельбаджара
Ты прости меня, муаллим, пафос строк
моих.

Но и в горе не хочу забывать, о том:
Пели, слава Кельбаджар -
Наш с тобою дом -
Тридцать тысяч родников среди гор моих.

Ты ведь каждого из них знал среди гор
моих.
Сколько раз от бед своих - к нам ты шел
сюда,
И мужал твой дух. . . но вот грянула беда:
Приглянулись Сатане средь интриг людских
Тридцать тысяч родников среди гор моих.

Пали храбрые сыны - был неравный бой.
Взяли верх говоруны с помощью чужих. . .
И, предателей кланя, плачут над судьбой -
Тридцать тысяч родников среди гор моих.

Что их ждет средь гор моих? . . Черен белый
свет -
Лупят пушки . . . дым висит. . . стон в горах
стоит. . .
И кричат они, кричат, уходящим вслед -
Тридцать тысяч родников, плачущих
навзрыд.

Выгнав маму со двора, толпы злых, чужих,
Жадно ведрами гремя-к ним почти бегут.
Но скорей они умрут, чем воды дадут -
Тридцать тысяч родников среди гор моих.

Мама смотрит на меня - взгляд печален, тих.
Но от скорбного огня душу зазнобит,
Как услышу шелест губ: " . . . вымрут от обид,
Что их предали свои . . . Кто их защитит -
Тридцать тысяч родников среди гор моих."

DƏMİRÇİ ABBAS

"ДƏМИРЧИ НƏФМƏЛƏРИ"

Һаким кəмəк ејлə, гызылнан јүклү,
Шамилин дəрјада кəмиси батыб.
Јахын дост - танышы, јазыг анасы,
Гоһум-əграбанын чəмиси батыб.

**SÖHRAV TAHİR AZƏRAZƏR
ELƏ**

Шаир достум Шамил Əскəрə

Шамил гардаш, јол ачылыб кəлирəм,
Аз бу гəлəм достларына лаг елə.
Бир түфəнкдən икимиздə атарыг,
Мən кəлənə түфəнкини чағ елə.

Бајрағыны даг чијинə өртəрəм,
Үз-көзүмү даг-дашына сүртəрəм.
Гарышарам сəнкəрлəрдə итəрəм,
Голларыны башым үстə тағ елə.

Јүз чүр дашын, мин чүр орда рəнки вар,
Гајаларда нəрилдəјən чəнки вар.
Дəјүшлəрдə Даг һавасы, һəнки вар,
Аллаһ, белə халгы, јери сағ елə.

Күллəбатмаз бир сипəрсən вəтəнə,
Тəр чичəксən, гəнтəпəрсən вəтəнə.
Һəм галасан, һəм чəпəрсən вəтəнə,
Нəр дөшүнү јад өнүндə дағ елə.

О дағларда јад кəлкəлəр сүрүнүр,
Дүшмən ашыб сəрһəддимə дирəниб.
Таһир, инди дағлар даға күвəнир,
Халга күвən, дамағыны чағ елə.

NƏRİMAN ƏYÜB**QƏM ETMƏ**

Шамил, талə сəни сыхды, сарсыгды,
Јəрсиз кəлən чən-думана гəм етмə.
Фəлəјин сапанды туллады, атды,
Јаман күнлəр азды сана, гəм етмə.

Əзиз гардаш, кəл бəлəнмə кəдəрə,
Дəлидағ ағлајыр, ислəныр дəрə.
Инчитмə үрəји, јүк гојма сəрə,
Тулла гəм-гүссəни јана, гəм етмə.

Инсан бирчə дəфə кəлир дунјаја,
Одур ки, чан атыр Күнəшə, Аја.
Горхумасын јола дүшən һər гаја,
Гəсд ејлəмə ширин чана, гəм етмə.

Бабəкин голлары кəсилən заман,
Тез сүртдү үзүнə, сифəт олду ган.
Саралан үзүнү кəрмəди дүшман,
Мүвəтəти бу зинданда гəм етмə.

Нəсими сојулду, саралды үзү,
Деди: -Гүруб едир Күнəшин өзү.
Əјилмəди нə гəмəти, нə дизи,
сəн дə дүшсən һər туфана гəм етмə.

Тулла гəми һər вахт ону үстəлə,
гəм атынын чилəвуну дəстəлə.
Чəллид кимсə сəн дə она гəсд елə,
Јара вурма Нəримана, гəм етмə.

**ZƏLİMXAN YAQUB
ŞAİR HARAYI**

Бу ше'рдə Кəлбəчəрин дүшмənə
верилмəсиндən гəзəбли бир сəһбəт
ачылыр. Ше'рин бир сəһифəсиндə
дəјилир:

Нечə дəфə бахмышам,
Кəлбəчəр музəјинə.
Нуру ишыг салырды
Көзə, ағла, бəјинə.
Достум Шамил Əскəрин
Көзлəринин нурујду,
Азəрбајчан халгынын
Əн бəјүк уғурујду.

MÜRVƏT QƏDİMOĞLU (HƏKƏRİ)**ŞAMİL**

Көрүшлəрин бириндə: -Устадыныз
кимдир? -суалына - Шамил
Дəлидағдыр, -дедим. Дедилəр ки,
һансы Шамил, хаһиш едирик онун
һаггында бир аз əтрафлы данышын.

Һəм дахили, һəм дə харичи «јан»лар -
Əлијлə јувасы дағылан Шамил!
Ган ичən гоншунун гəзəб шимшəји
Бəлалы башындан чахылан Шамил!

Диггəт ет, мən дəјим, сəн дүрүст таны:
Əлли ил јаздығы «өмүр дастаны»,
«Тарих» музəјитəк бир күлүстаны
Бир күнүн ичиндə совулан Шамил!

Кəлбəчəрсиз өмрə јохдур һəвəси,
Кəдər нахышлыдыр өмүр кəбəси.
Дүз јолу кетмəјə чатмыр нəфəси
Бакы бүркүсүндə богулан Шамил!

Ахыр үрəјинə һəсрəтин јайшы,
Бабəк гылынчытəк дартылыр гашы.
Кən күндə чəм олан досту-сирдашы,
Дар күндə башындан дағылан Шамил!

Дəјир: «Дидəркинəм елсиз-обасыз,
Бинəва гачгынам јурдсүз, јувасыз.»
Алтмыш ил јашады дəрман-дəвасыз,
Күндə дəрди артыб чохалан Шамил!

Дəрд əјиб. . . Тагəти дизиндən дүшүб,
Һəјат башдан-баша көзүндən дүшүб,
Назлы Назилəси назындан дүшүб,
Једији-ичдији аһ олан Шамил!

Күл олду ичиндə одун-аловун,-
Чəмənлəрин шеһи, чөлүн гырову.
Доғма Дəлидағын, гарлы Муровун
Дəрдиндən дағланыб дағ олан Шамил!

Мүрвəтə учадан-учадыр бу ад,
Һəм садиг бир достдур, һəм улу уstad.
Нечə шəјирдлəрə вериб гол-ганад
Синəси бəһрəли бағ олан Шамил!

BATİB

Бу иткијə гəлбдən шадлыг едənлəр,
Анламыр өзүнүн намусу батыб.

Ахыр үрəјимə кəдəрдən селлəр,
Кəсмир налəсини сазымда теллəр.
Јазыг Дəмирчинин, инансын еллəр,
Көвшəни од алыб, зəмиси батыб.

Јадына саланлар кечəлəр јатмаз,
Рə'јада көрүшəр, ашкара јетмəз.
Гəјрəтсиз јарпагтəк суда да
батмаз,
Гəјрəти оланын һамысы батыб.

Чарəсиз галыбдыр шаир достлары,
Шамилсиз кəлмирлəр дағлара
сары.
Көзүннən итибдир дунјанын вары,
Гəмə, Əли кими əмиси батыб.

Тамаһыјла бу дунјаны дидənлəр,
Өзкəлəрин једəјиндə кедənлəр.

Hêlbestên ji kûraya dil, yê ku rewayî helbestvanê bi nav- deng Şamîlê Selîm bûne

EQITÊ AHMET
QADIRÎ

(Helbestvan û kurdzan
Şamîl Eskerova)

TU DILDARA BAHARO

Îro bi te firmax dibim, aqilbendê mital kûr.
Ji qelama te dibare time her waxt gul û nûr.
Ev gul nûra şemal bide, nolî steyrîka esmana,
Ber me veke beyanbîke sêra dewr û zemana.
Ew dewranê zulmê wekî bende têda dinaliyan,
Dişewitîn, diperitîn nolî mûmê diheliyan.
Derd û kulê milletê kurd li ser belga bûn nitar,
Li wan rozgar ne hatibû reş xemilî geş bahar.
Tu bîr bîne Feqî Teyran, Ehmed Xanî, Cizirî,
Derdê millet efrandîne belengazî hêmirî.
Sal û durê wan hîştine, gihîştine dewrana,
Hişyarkirin bende sexîr ruh dane ber însana.
Bi ziman kurda şîrîn nivîsîn dastanê nûr,
Wek sêlawa dev baharê dîr mane ji qeşê kûr.
Te ji kana xezna Xanî cilke gulav hildaye,
Ew nav huba dilê xweda cî-war kirye straye.
Te dastana Ehmed Xanî "Mem û Zîn" lal û dur,
Werger vanî Azerî kir bi hubeke gef û gur.
Dinya îro metel maye ser van gilya rêz xeta,
Bi Azerî duxulxulîn weke kubra teyr, beta.
Huba te ya "Memê Alan" îro meydanya teye,
Bor siyarve, kubar bajo, meydana te fireye.
Bona benda gula rêzke, bidê ber tina tavê,
Derbaz bibin quyna dewran jê bê bîna gulavê.
Ez jî îro şayîrekî merafetî a dilim,
Bi qelama xweyê kubar radvim pesnê te didim.
Tu layigî van pesnanî, nolî şemala tavê,
Bona benda te kişandiye wek cefa dê - bavê.
Îro mera Xanî tuyî melhemîke bîrînê me,
Bi te şavê kurd Kurdistan, qencvîn derd û kulê me.
Hunermendî şayîrê kurd, kemala te bera kûr,
Xêr û xezna qîşê te - mera bû tîl û tenbûr.

Sala 1992-a.

HYCEJH KYPDOFLY

(Шамил Әскәрова)

Кэлбәчәрин музеји бир нағыл музеј иди,
Зәррэдән күнәшәчән дүнјада һәр шej иди.
Бүтүн чаһ-чалалыҗла мүсибәтли јер үзү,
Аҗлы, күнлү, улдузлү, кәһкашанлы кәј иди.
Бир нағыл музеј иди.
Миләддан о јана да, миләддан бу јана да
Ән гәдим көһнә иди,
ән јени тәзә иди.
Бир нағыл музеј иди.

Мин илләрин төһфәси нә гәдәр јазы варды,
Әләскәр сазы варды.

Шәмшир авазы варды.

Вурғунун хатирәси онун јарашыҗыды,
Көзүнүн тәбәссүмү санки ај ишыҗыды.
Гылынч, гәләм, бир дә саз,

Көрдәкләр готаз-готаз,

Чораблар готаз-готаз.

Халчалар, нә халчалар-Дәлидаҗ чәмәнзары,
Елин фәхри-вүгары.

КЭЛБӘЧӘРИН МУЗЕЈИ

Нечә нөв чәһрә - дараҗ,
Нечә рәнк дүкчә - јумаҗ.
Бабаларын папагы, котаны вә чомагы,
Ғајаларын гојнунда килдән сахсы чырагы. . .
Аһ, нәләр варды, нәләр,
Нә төһфәләр вермишди бу музејә нәнәләр?!
Күнбатан вә күндоған,
Күнәј вә гузеј иди.
Гарлы зирвәләр илә о да үз-үзә иди.
Бир нағыл музеј иди.
Ону јарадан киши чағдаш Прометей иди.
Дагытды бу нағылы, гарәт ејләди јағы,
Вәтәнин синәсиндән кетмәз бу намәрд дағы.
Кэлбәчәрин музеји бир нағыл музеј иди,
Дүнјада һәр шej иди.

1995.

USIVÊ FEKÎ EVDILE, helbestvan

Şamîl û qelem,
Bi sonda qesem,
Hev dane sondan,
Qewlêx girêdan.
Gilî kirin yek,
Wan bi timteqeq,
Li xwe kirin çek.
Dil da wan wereq,

ŞAMÎL Û ZIMANÊ KURDÎ

Bona rîya heq,
Derketin meydan,
Dest dane destan,
Devzendik hildan,
Hevdu hulkutan.
Mîl kutan milan.
Şamîl bi dil-can,
Qelem bi adan,
Bûn betir kotan.
Erd dan ber cotan,
Wek teyrê qotan.
Dane perwazan,
Zor per-bask vedan.
Dor kesî nedan,
Dinê li hev dan.
Ew li te geryan,
Rast hatin meryan.
Wana tu pirsîn.
Tîştî netirsîn.
Gîşka pirsên xweş.
Bi dilekî geş,
Dane teda rewş.
Derheqa teda,
Kê çî xeber da.
Wan gişk berevdan,
Kirin seredan.
Mînanî qerdan,
Dûrketin derdan,
Pir tera şabûn,

Ro-ro pêşda çûn.
Neyar ber tabûn.
Neket bîr westan.
Dîsa berevdan.
Şuxlê teyî han
Kirin berdewan.
Kirin dûmayî,
Ha çûyî-çûyî.
Kaxiz wî birya,
Qelem jî çikya.
Şamîl newestî,
Hinek rawestî.
Ewî te evîn,
Gelleki qewîn,
Te kir lêkolîn.
Ewî xozneber,
Tu jî bêtir ber.
Cefakêşê rê,
Ewî di bêrê.
Dît gellek bela.
Dikşîne hela
Tine wan nela.
Ew bê qotîne,
Sondra amine.
Şertê wî şertê,
Hê pir taqete,
Ji te naqete.
Mînanî xortî,
Gellekî xurtî,

BARÎYÊ BALA, helbestvanê kurd

Ez vî wedê xweyî ahilda evê helbesta xwe, ja ku ji kûraya dilê
min te rewayî 70 - ê salîya mamostê kurdayî eyanî bi nav û
deng Şamîlê Selîm Eskerov dikim.

SEYDA ŞAMÎL

Tu mamostê mamostanî Şamîlê Esker,
Zimannê te pir zelale ava Kewser.
Nişa xasî xuluqiyî ji qudrêtê,
Bûyî kana ulim, kemal, merîfetê.
Nav-dengê te belabûye temam dunê,
Kar - kirne te kurd Kurdistan kirin xînê.
We av vexar behra Xanî, behra Hejar,
Tim dikişî nolî Decle, Firad, Hekar.
Şêx Nîzamî, kal Fuzûlî sertacê te,
Vaqîf, Vurxûn mehikîne nav - rohê te
Nav emirda te şer kir boy heqîqetê.
Qetkir, qut kir reh - riçalê kîn - kudrêtê.
Lawê Zalî neyar, qelpa tu natirsî,
Hebûna te namûs, xîret, nanê tîşî.
Ez jî tera behra bêbin qet nabêjin,
Ez jî tera çîya ser berf qet nabêjim.
Behra bê bin himberî te pir tenîke,
Çîya ser berf himberî te pir biçûke.
Rebê jorîn dikim hîvî, him jî reca,
Me bê rehîmê welatê me bibe aza.

QADIR MOTÎ

Rewayî helbestvanê eyan
Şamîl Eskerov dikim

DOSTÊ MIN

Boy eşqa te dostê min,
Dinîvise destê min.
Qelem, defter, rûh qewat,
Te par daye hostê min.

Dîrok, çanda me kurdan,
Ber van zulman, kul derdan,
Te kire gul, gulistan,
Dewlemend kir, lel, dur dan.

Pewirvanê bê hurmet,
Bendê xain, bê xîret,
Nehîştin tu per vedî,
Bi dilbarî û rihet.

Ked-hed, Laçin, Kelbecer,
Ziyaretê bê hinber,
Dijmin zeft kir dax da me,
Şînê dike êl, dor, der.

Kitêbxana mala te,
Maldîroka êla te,
Te xulqand neyar bir,
Niştir dane dilê te.

Çift, refesên neyaran,
Kezev kirin sed paran,
Ji Wetenê kal-bavan,
Emê derxin xedaran.

Qadir dibê hîvîke,
Derdan minra nîvîke.
Dewran dora ha naçe,
Tu tim xwaşbe awake.

Şîrê dê, zimanê dê ji hemû tem - lemên dunyayê şîrîntire

Çarîn hewar - gazîyên minin Şamîlê Selîm

Va çi bager, çi baye,
Li war tu tişt nemaye.
Bona kurdan nizanîm
Çiman bela rewaye.

Bêrîwane, berîye,
Nêçîrvane, nêrîye.
Nizamîm warên kurdan
Çiman kri - kriye?

Iro bê emanîm em,
Nêçîrên gûranîm em.
Tune Ristem Zalê me,
Pezê bê şivanîm em.

Lawênê kurd birane,
Bona mîlet çirane.
Bibên bila bizanîm
Halê akrad girane.

Wêstîyaye arê me,
Pir girane barê me.
Ji destê wan neyaran
Girî bûye karê me.

Nizamîm va çi baye,
Çi nemaye, çi maye.
Rojê neyar berg dide,
Qe hive me nezaye.

Birîna me girane,
Raste eme birane.
Yekî tune li nav me,
Lê neyar gûr dirane.

Çiyayê bi av, bedew,
Bibê raste, yan derew.
Dibêjin êl revîye,
Tunc li te nast û dew.

Çiyayê bi kulîlik,
Va çi gunde tune dik?
Westandine agrê wî
Xuya nake dû û çik.

Newalê tu çi kûrê,
Av, leye te gur-gure.
Mera tu bêje çiman,
Azadî ji me dûre?

Weten bûye gora me,
Hela maye zora me.
Hezar-hezar sal çûye,
Nehatiye dora me.

Va zîhar, çi zîhare,
Her dorê wî şahmare?
Zimanê wan agire,
Posta wan gelek sare.

Li dilê me ar maye,
Ne koçer, ne war maye.
Xûya nake, li zozan
Ne berx, ne jî kar maye.

Li dirok va qezaye,
Rojê kurdan nezaye.
Li naye çil penc milyon
Nûn bibên kê azaye?

Eşîrek me Mîlane,
Eşîrek me Zîlane.
Em yekbin, çiman bibên,
Kurdên filan-filane.

Çiyayo, tu wer meke,
Bi dijmin bawer meke.
Bêje ew xapînok,
Li bona xelq şer meke.

Çavênê me kaniye,
Derdê weten zaniye.
Bi serênê dijminan,
Hezar listîk anîye.

Çiyayo, tu mezîne,
Çiman iro hezîne?

Dijminan te didoşe,
Tu çêleke, bizîne?

Dewranê wer hatiye,
Derd dilê me sotiye.
Felek çiman bi derdan,
Hevalê-kurd gotiye?

Li çavê bûk av maye,
Mêr kûştine, law maye.
Hêlandikê debakin,
Qundaxek bê bav maye.

Warê Mendil cîyê me,
Westiyaye pîyê me.
Berxekî nêr kûştine,
Kalîn dike miya me.

Malên mamman girane,
Bi zorin, heft birane.
Ez ji wan dûr ketime,
Dilê min pir wêrane.

Bextê me pir reş bûye,
Rûyê neyar geş bûye.
Qûrban çûne bo weten,
Biraynê min şeş bûye.

Li bin konê doke ma,
Li ser sêlê koke ma.
Keriyê pez, dewar, hesp,
Malê tijî bo kê ma?

Haware, ha haware,
Niha bo me xew are.
Wêre bînhêr birayo,
Weran bûyî çi ware?

Desertebim tu rabe,
Bo minra tu birabe.
Bav, xalê min kûştine,
Hewalê min xirabe.

Kûrê min bi kuda çû,
Li dil arek dada çû.
Pêşkêş da him derd him kul,
Ew ji min bû cuda, çû.

Haware, ha haware,
Ha mesekin, ha were.
Şivan, gavan kûştine,
Orê - Orê deware.

Malê bavan şewtiye,
Derdên usa kê diye?
Bi dilê min le berdin,
Hezar sale ew tiye.

Li serê min hiş tune,
Bê mam, bê xal hiştine.
Dilê mîran sar nebû,
Bavê min jî kûştine.

Deriyê me wendabû,
Carek bo me re nebû.
Hat çû hezar-hezar sal,
Bextê kurdan ranebû.

Destê min jê qetêye,
Derd çavê min ritiye.
Bi serê min birano,
Kevrê qiran ketiye.

Serê çiya hêşîne,
Pez hatiye mêşîne.
Şivanê wî kûştine,
Derd dile me dêşîne.

Du sed neyar hate war,
Her yek bû wek gûrê har.
Mêr tunebûn, bûkên me
Di serê wan lêxist dar.

Li warê me rabû ceng,
Sed-sed mêrxas kire deng.
Eşîr girin piştê hev,
Dijminên me bû dil tenq.

Warê Kakil bilinde,
Gul-kulîlik lê rinde.
Pez hatiye mexelgeh,
Avringê zû be minde.

Lawê min hûr fikirke,
Fehimke, kûr fikirke.
Ehwalê me girane,
Tu bînhêr, dûr fikirke.

Warê mamman xalîne,
Nayê dengê kalîne.
Çil sale ku dilê min,
Ciyê ax û nalîne.

Bûka me tu perîye,
Va çi denqe, girîye?
Birîndare dilê te,
Li meydana kê kûştîye?

Dilê min wek gor bûye,
Çavênê min kor bûye.
Ji destên mîr begê har
Bi êlê me zor bûye.

Va bager bû, ba nebû,
Bextê kurdan ra nebû.
Carek li nav xewnêda
Qet dilê me şa nebû.

Warênên me hebûye?
Lê kanê, qet nebûye?
Dilê min wek newale,
Ji derdan lê vebûye.

Çiyan bangkir bi çîyan,
Kalîn kete berx, mîyan.
Şivanê wan birine,
Xeber bidin xwedîyan.

Çiyayên me pir xasin,
Heşin, sipî kirasin.
Xwedîyê wan xas waran
Dil bi derdin, bi yasin.

Tarî çîye, xew çîye,
Nîvro çîye, şev çîye?
Li meydana mêrxasan
Kurd nîzane rev çîye.

Eşîrên me pir bûne,
Bela bûne, qir bûne.
Va çi derde xwedeyo,
Keçên çîwan pîr bûne.

Meyvanê bax kal bûne,
Tamê devan tal bûne.
Va çi derde xwedeyo,
Lawên cahil kal bûne.

Pepoyê bi xul-xule,
Ne baze, ne bilbile.
Ji derdê te Kurdistan
Navê dilê min qule.

Bûka min wek perî bû,
Aqlê wê li serî bû.
Li tîrb vegirt warê xwe,
Dilê min du kerî bû.

Li warê me way - waye,
Him agir, him sermaye.
Him qirbûn, hin dûr ketin,
Li war tu kes nemaye.

Dilê min bi lerz bûye,
Ji birîn sed merz bûye.

Werin keko - birano,
Mirin bo me ferz bûye.

Riya bavan dûr bûye,
Derdê dilan gûr bûye.
Xaniyekî xistine,
Kûlfetê nav qir bûye.

Va çi roje, çi şeve,
Çi raste, çi derewe.
Dijmin dîsa har bûye,
Çavênê me bê xewe.

Va xizan çi xizane,
Kes tune wan bizane,
Hawar bikin, warên me
Ciyê şer û bazane.

Dayîka te Ejiye,
Dilê wê pir tijîye.
Ji desta derd, girîyan
Çavênê wê rijîye.

Dayîka te Gulzare,
Dilê wê pir bêzare.
Ewa ketiye çollan,
Bê mal maye, bê ware.

Dayîke te diser te,
Çi hatiye bi ser te?
Çiman şîne, girîye,
Ax - nalîne li ser te?

Va çi şîne, çi şîwan,
Va çi peze bê şivan?
Hûn lêdin bi serê min
Wî gopalan, wî şivan.

Rojê me xweş nebûye,
Hestirê me lê bûye.
Ji xaniyê dilê me,
Kaniyê xûn vebûye.

Derdê min pir zêdeye,
Nastirê min kê heye?
Deser tehim Ezraî
Were - were wedeye.

Kûştin pîr û kalê me,
Bilind bû ax - nalê me.
Ji desta eş, birînan
Tu kes tunc nalê me.

Va xanî çi xaniye,
Li nav derd koç daniye.
Nalîn meke dilê min,
Xem cîyê xwe zaniye.

Rizgar bo me gûzane,
Bînhêr, derdan bizane.
Dermanê wan birînan,
Tu dizane, tu zane.

Lawik çiman bê daye,
Bi wî neyar lêdaye.
Ne xûşk maye, ne bira,
Derdê wî pir zêdeye.

Li malê we şîn heye,
Mem mirîye, Zîn heye.
Bîhêlin xwe bikûjin,
Xweş mayin pir guneye.

Derdê dil pir bêtere,
Mina cemê Tertere.
Were bira, zû were,
Bipris weten çitêre.

Rûyê ezman sayî bû,
Li malê me sayî bû.
Ewrek reş girt serê me,
Malê me bê xayî bû.

Hawere, kê dizane,
Malê mamman kîjane?
Hawere, zû diyarkin
Va çi êşe, çi jane?

Li ser çîyan rewş hene,
Dor - berê wan kewşene.
Lerzî yek ket dilê mîr,
Her kure me Rewşene.

Bexte me reş ranebû,
Dilê xûşkan şa nebû.
Birayên wan nehatin,
Va bager bû, ba nebû.

Li warê me şêr, şêre,
Ew çi meye, çi nêrê?
Keç û bûkên Kurdistan
Li meydana ceng mêre.

Va çi derde, çi şere,
Li warê me mehşere.
Lawê Gizir Mistefa -
Kurxalê min zû were.

Va çi derde, çi şeve,
Va çi leze, çi reve?
Rewşenê kurmetê min
Qet nebûyê, derewe?

Hilweşiya gundê me,
Şehîd bûne çendê me.
Va xûn li erd namîne,
Heye ji dil sondê me.

Hûr - hûr bigir keçikê,
Gustilik li bêçikê.
Ji derdana dilê te
Çîyan pir - pir biçûke.

Serê kanî pêjike,
Rojê me sor nêzike.
Waranê bav, mam, xalan
Ji neyaran gêzîke.

Derd, û kul bû dostê me,
Gûrandine postê me.
Çiman emî nizanîm,
Bavpîrê me Rosteme.

Çi bûye bi me bûye,
Bextê me li ser mûye.
Kes pirsneke halê me,
Xwedîyê me li kûye.

Bi dilê min janê te,
Ez qûrbana canê te.
Çarê veke çavê xwe,
Weran bûye xanê te.

Ji rû bikşîn perdê xwe,
Bi min bide derdê xwe.
Ez qûrbanim, tu rabe
Namerd meke merdê xwe.

Li ser çîya nalîne,
Dayîkan pir kalîne.
Carê bînhêr dilê min
Bona keder hêlîne.

Carê bînhêr dora xwe,
Keçê şeke porê xwe.
Derdê te pir girane,
Ji çav birêj hêsrê xwe.

Çûbû, nehat bavê min,
Pîrs tune ji lawê min.
Şev û roj xûn dirêje,
Rijîyaye çavê min.

Malê me bê derî ma,
Li navda yek perî ma.

Beranê min kûştine,
Bûka min bê serî ma.

Ji qebîla mêranîm,
Ji eşîra şêranîm.
Kurdistan ez ji tera,
Li meydana beranîm.

Pilingim ez, şêrim ez,
Zaro nîmîm, mêrim ez.
Kurdistanê, ji tera
Berxek bona kêrim ez.

Pilingim ez, şêrim ez,
Warên rindim, zêrim ez.
Kurdistanê bêbêxtim,
Ji derdan pir têrim ez.

Ez neviyê Guherzim,
Wargirtiyê wan ezim.
Kurdistanê, ji tera
Îro çiman bê ferzim?

Çi bûye bo me bûye,
Dibên akrad nebûye.
Dest mede ser dilê min.
Xûne derdan vebûye.

Warê kurdan gulistan,
Tu çiman bû goristan?
Dijmin şewtand, wêran kir
Ciyê genim, garistan.

Qirbû bav û xalê me,
Darda kirin kalê me.
Bûkan xwe ji tat avît,
Li cî nema malê me.

Bûk kûştine, war maye.
Qundax bi ax - zar maye.
Teşt li ortê xaniye,
Ciyê dest li ar maye.

Ereb, aysor çirane,
Neyar mîre, beg, xane.
Xelqê fariz, tîrk, ecem
Gişk bo mera birane.

Dewran bona mîrane,
War dilê me wêrane.
Hezar sale halê kurd,
Ji giranan girane.

Dilê neyar tat bûye.
Bi serê me tot bûye.
Li listikê sertencê
Mira kurdan mat bûye.

Avê gerim dermane,
Koçeran li ser mane.
Em qetîyan ji êlan,
Warênê me dûr mane.

Zivistane, sermaye,
Berfê da li ser maye.
Lawek civan kûştine,
Dayik bê hiş ser maye.

Pez ketîbû garanî,
Paşda diçû beranî.
Ew roj niha nemaye,
Tey birê car - caranî.

Tune li nav me şadî,
Dijmin bo me wî nadî.
Bawerî kurd şer dike
Heta rojê azadî.

Em celalî, millîne,
Mertalê xwe hilîne.
Bizan dilê Kurdistan
Bona derdan hêlîne.

Doçê dinya direje,
Ez biprisim, tu bêje.
Çiman mîr û beg û xan,
Xebatê xelg dimêje?

КӘЛБӘЧӘРИН ЗӘНКИН ШӘҺИД МУЗЕЛИНИН РӘ'Җ КИТАБЫНДАН

Mə'lum olduğu kimi Şamil Əsgərovun fəşəbbüsü, ağır zəhməti və ictimaiyyətin köməkliyi ilə tay-bərabəri olmayan zəngin bir muzey yaradılmışdı.

Kəlbəcərdəki bu tarixi abidə və əvəzsiz mədəniyyət ocağı da erməni qüvvələrinin cəynəsinə keçdi. Muzeyə heyranlıqla baxan on minlərlə tamaşaçı öz ürək sözlərini bu muzeyin rə'y kitabına yazmışdı. Yazılmış rə'y-lərdə Şamil Əsgərovun əməyi çox yüksək qiymətləndirilmişdir. Həmin rə'y-lərin bə'zi sətilərlərlə hörmətli oxucuları tanış etməyi məqsədə müvafiq saydım.

Rə'y yazanların adlarını alfba sırasıyla göstərilir.

ABBAS HAZANOV (Göycə mahalı): - Bu muzeyə baxmaqla gədim Azərbaycanımyzın tarixi haqda çox dərin təəssürat aparıram. Keçmə məhəlləsinə. Şamil müəllimin yaratdığı bu mə'çüzəli varlıq qarşısında kədərliyəm. Tam gəldi etməyə achişəm.

AKIF ƏLİZADƏ (Azərbaycan Elmlər Akademiyasının üzvü): - Kəlbəcərin fədalı qazıntıları, gijməti və üzlük dəşləri, tikinti materialları ilə tanış olmaq üçün təkcə bu muzeyin divarlarına tamaşa etmək kifayətdir.

ALEKSEY MARAKUŞOV (SSRİ EA-nın müxbir üzvü): - Bu dününün jekə muzeyidir ki, burada səbrlə bütün dağ suxurlarının nümunələri toplanmışdır.

ALLAHVERDİ CƏFƏROV (Şəki rayonunda birlik rəisi): - Muzeyə toplanmış əşjələrə baxanda ata-babalarımıyın keçirdiyi künlər kino-lenti kimi gözərimin önündən keçdi.

ARƏSTƏ HÜSEYNOVA (Yevlax rayonu, Məhəbbət kəndi): - Kəldim bu mə'çüzəni kərdüm. Muzeyin forma rənk-rənkliyi, məzmun dəriyiliyi məni həjran etdi.

ƏSİQ SAKİT (Şəki rayonu): - Əskərov Şamilə:

Пальцысан көз жүрдүнүн,
Саз жүрдүнүн, сөз жүрдүнүн.
Тарихидир өз жүрдүнүн
Яратдығын музей сөнин.

BABA MİRZƏYEV (Respublikanın Əməkdar artisti): - Bu mə'çüzələri toplaмаг инсандан бөјүк ирадə, һəвəс тəлəб едир. Белə бөјүк ағыл вə һəвəс саһиби Шамил мұәллимə ешг олсун.

BƏXTİYAR VƏHƏZADƏ (xəliq sairli): - Muzeyin jарадычы устады Шамил Əскəров тајы-бəрабəri олмајан бир абидə јаратмышдыр. **BƏHМƏN QURBANOV (prokuror):** - Mən bir neçə jерlərdə muzeylərə bəxmişəm, lakin Kəlbəcər muzeyindəki əşjələr məni çox valeh etdi.

BƏHRAH QULİYEV (millis mayoru): - Belə bir əfsanəvi muzey xalqımıyın бөјүк оғлу Шамил Əскəровун доғма Azərbaycanımıyа түкənməz мəһəббəтинин тəһəссүмү, дəрин зəкəсəнин вə фəһлə əмəјинин мəһсүлүдүр.

BƏHRAH SƏRİYEV (alim-həkim): - Əz xalqımıyın кечмиш адəт-ən'ənələrini топтајып кəлəчək нəсилə чатдырмаг өзү бир гəһрəманлыгдыр. Шамил мұәллимин гəһрəманлыгы илə јарадылан бу музей мənə бөјүк тə'сир бағышлады. **QASIM QASIMZADƏ (sair, Həloniya elmlər doktoru):** - Шаир, ədəbiјatşünas alim və ictimaiјatçı kimi tanydyğymyz Şamil Əskərov, sən demə, һəм дə чох маһир мəмар, археолог, кеолог, сənəтşünas, этнограф, дилчи вə дикəр ихтисаслар үзрə мұтəхəссис имиш.

QULU XƏLİLQOV (yazici, tənqidçi-professor): - Bu музей Шамил гəјрəтинин, Шамил истə'дадынын, Шамил ишкүзарлығынын бəһрəсидир.

ELDAR BAKIS (sair): - Бөјүк ел ағсагалы. . . бу музейи јаратмағла бир республиканын, бир дөвлəтин ишини көрүб. **ƏLİ MƏGRİBİ (geolog alim):** - Kəlbəcər музейи. . . бизə вə кəнч нəслимизə xалqımıyын кечмишини, бу күнүнү вə кəлəчəјини өјрəдən хүсəс бир мəктəбдир.

**Чөл дивары дашдан халча, халыјды,
Бу һикмəтдən кəлиб кəдən һалыјды.
Кəзəлликдə бəрабəri јох иди,
Рəнк чалары ики миндən чох иди.**

ƏLİS LƏNBƏRƏNSKİ (dövlət xadimi): - Чох сағ олун ки, бөјүк һəвəсə, мəһəббəтə вə биликə белə тəғдирəлəјиг музей јаратмысыныз.

ƏLÜVSƏT ƏULALAROV (jurnalist - tərjüməçi): - Мə'çüzəли, сирли-соратлы Kəlbəcər дијарында јаранан «Azərbaycan ermityaşına» һəјran-һəјran, бөјүк вəчдлə бəхдым. . . Музей. . . јулу бабаларын гəјрəтини өзүмүзə гəјтармышдыр.

ƏLİYEYDƏR HƏSİMOV (pedaqoji elmlər doktoru, professor): - . . . бу музей өз руһ əзəмəти вə иңчилəri илə тəкчə өлкəмизин дејил, һəм дə харичи өлкəлəрин мəшһүр алимлəрини, јазычыларыны, һəмçinin дикəр сənət саһиблəрини дə һəјran гојуб.

ZEYNAL MƏMMƏDOV (Ağdam rayonu, kənd təsərrüfatı işçiləri həmkarlar komitəsinin sədri): - Belə bir ibrətamiz və mə'çüzəli muzeyi haqсыз тəғиблəрə мə'руз гəлсə да, гəлби Вəтən вə халг ешги илə дејүнən бир шəхсијəт јарада билəрди вə јаратды. . . бу зəнкин вə кəзəл

«Lejli» музейi Azərbaycan və kürd xalqlarını sarıymaz gələcə cəvirən bir rəmzdir.

Kəlbəcər muzeyi Lejli, tamachylyar onun Məcnunlarydyr. Bu muzeyi tamamlamaјan, һəјətinə Şamil Əskərovun һəјkəlinin olmasydyr.

ZƏLİMXAN YAQUB (sair): - Дејирлəр дүнјанын једди мə'çüzəsi var. . . Бу мə'çүзə једди дејил, сəккиздир, сəккизинчи Kəlbəcər музейинин мə'çүзəсидир.

ZÜLFÜ HACIYEV (Azərbaycan respublikası baş nazirinin müavini): - Mən doғuлduғum ana vətənim olan Kəlbəcərdə bu muzeylə tanış olduğdan sonra өзүмү vətənin ən xoshbəxt adamy sandım.

İLİYAS TƏPƏLİQ (sair): - Bu музей өлкəмизин, һəттə дүнјанын ən надир музейлəri сырасындадыр.

İSMƏT QULİYEV (Sumqayıt şəhər prokurorunun müavini): - Hərmətli Şamil müəllim. . . Bu музей Sizin daima һəрəkətdə olan Beјzuvi vulkanınyн enerjysindən даһа да күчлү olan fitri istedadynyңың kicik bir məhsulduр. Siz бөјүк хəрүгəлəр јаратмаға гадир olan бир шəхсијəтсиниз.

YAQUB ƏSGƏROV (hüquqsünas):

- Hərmətli Şamil müəllim bir даһа бу музейi јаратмағла нəјə гадир olduғunu əјani шəkilдə нұмайиш етдирмишди.

YƏHYA KƏRİMOV (pedaqoji elmlər doktoru, professor): - . . . бу музейи. . . alim-müəllim Şamil Əskərovun. . . јалныз Вəтənə, халға, елə вүрғун olan фəдан əмəји адландырмағ олар.

KAMİL ZEYNALOV (pedaqoji elmlər doktoru): - Şamil müəllimin fitri istedadynyң, kərkin əməјinin nəticəsi olan bu музейi. . . Azərbaycan və kürd xalqınıyın səmimi dostluğ rəmzidir.

**Сону вар, өмрүмүз олса да əзиз,
Шамилəм, гојнунда бəс нə гојум из?
Гурбанын олмаға чанымдан əзиз
Пај тапа билмəдим АЗƏРБАЈЧАНЫМ.**

KAMİL HƏSƏNOV (iqtidad elmlər namizədi): - Bu misilsiz, zənkin музейi јаратмағла Шамил Əскəров халға вə вəтənə бөјүк хидмəт кəстəрдијини ел-обанын дəрин һəрмəтини газанмағла јенə дə парлыг шəкилдə сүбүтə јетирди.

MƏNSUR İBOYEV (Ali məhkəmənin üzvü): - Muzeydə хүсəсилə, милли адəт-ən'ənələrимизи Шамил мұәллимин шə'рлə əкс етдирмəsi бизи valeh етди. Muzeyin тəшкилиндə хидмəтлəринə кəрə Шамил мұәллимə тəшəккүрүмү билдирəм.

MƏMMƏD ASLAN (sair): - Bu дағларын јүз миниллəрин амансыз чајнағында дирилиб өлмүш өмрүнү бир киши гəјрəти јенидən дирилиб ајағ үстə гоја билəриш. . . Шамил Əскəров ики илин ичəриндə алим дə, чобаны да һəјрəтə гоја билəчək бир иш көрүб. Бу иш, инсан иши дејил, сөзүн һəгиги мə'насында див ишидир.

MƏMMƏD İSMAYIL (sair): - Azərbaycan tarixinin təbii zənkinliјini kərmək үчүн onun үрəјинə, бу музейə baxмаг kifayətdir. İlahи, бир инсандə нə гəдər чан јанғысы, ахтарыш һəвəsi вə иңчə зəвг олармыш! Ешг олсун сағлығында өзүнə гəјрəтли чəфакеш əмəјилə һəјкəл гојан, достум шаир Шамил Əскəров!

MƏSTAN ƏLİYEV (sair): - Bu музей дејил, дүнјанын мəдəнијəт вə тарих акадemiјасыдыр. . . Шамил мұәллим, музейин зəнкиндир. Əмəјинə вə истə'дадына гijмəт тапмаг олмур.

MİRCƏFƏR HƏSƏNOV (pedaqoji elmlər namizədi): - Дејирлəр ки, дүнјадə једди мə'çүзə var. Mən Kəlbəcər музейинə бəхəркən onun дүнјанын сəккизинчи мə'çүзəsi дəрк етдим. Севиндик ки, илк једди мə'çүзəнин јарадычысы тəбиəт olduғu һаддə, сəккизинчи мə'çүзəнин нəғташы, мə'мары, халг едəни инсан өвлəдыдыр - ШАМИЛДИР.

MURAD BABAYEV (Bəş prokurorun birinci müavini, Ə.ZAHİDOV (Tərtər rayonunun prokuroru): - Bu музей тарихимизə өјрəдilməsinə, инсанын мə'нəви чəһəтдən чилəлənməsi, гəјдə-ғануна вə кəзəлjiə, мəһəббəт ислəринин бəслənilməsinə хидмəт едən мə'нəви тəрбијə мəктəби, мүгəддəс бир очагдыр.

MUSA RÜSTƏMƏV (AEA-nin müxbir üzvü) və AZƏDƏ HƏSƏNZADƏ (texnika elmlər namizədi): - Bu музейə baxanda hiss olunur ki, bütün bunların həzirlənməsində өз халqınıы севən, өз дијарыны севən, гəлби һəмишə вəтəнпərvəрликлə, Вəтən ешгijлə дејүнən, өмрүнү халqын јүксəlməsinə һəср етмиш бир инсанын əли var. Bиз бу зəһмəт үчүн Шамил мұәллимə өз миннəтдарлығымызы билдиририк.

MUSTAFA İSKƏNDƏRZADƏ (sair): - Kəlbəcər torpağına өз миннəтдарлығымы, onun zənkin музейини јараданлара да өз дəрин миннəтдарлығымы билдирəм.

NAHİD HACIYEV (yazici): - Bu музей. . . кəзəл бир сифоңадыр. Бу сифоңајы потə кəчүрən бизим кəзəл шаиримиз, ел гəдрини өз чанындан артыг билən сənəткарымыз Шамил Əскəровə үрəкдən алғып дејирəm!

NƏBİ QULİYEV (elmlər namizədi): - . . . бу музей. . . Azərbaycan və kürd xalqlarınıyın tarixini даһа долғун əкс етдирир.

Muzeyin јарадылмасында чох бөјүк зəһмəти olan, республиканын истə'дадлы алим, елимизин мүгəфəккири,

**Кəлбəcəрдə зəнкин, бир дастан музей,
Чəлладлара гəлды ичиндə һəр шəј.
Мəним үрəјимдə о вəхтдən бəри,
Дəрдим олуб гары əримəз гузəј.**

ағсагалы Шамил Əскəровə өз дəрин миннəтдарлығымы билдирəм.

NƏRİMAN HƏSƏNZADƏ (sair): - Kəlbəcəri bu музейdə, музейi дə

Kəlbəcərdə көрдүм. Белкə Kəlbəcər бəшəријəтин бешији олүб.

NƏSİB NƏBİOĞLU (sair): - Əзизим Шамил! Белə кəзəл музей јаратмағла халға елə бир хəјир вермисən ки, буну аңчаг бу дағларын сəнин kimi дағ дөзүмлү, дағ гəјрəтли оғлу елəјə билəр.

RƏFIQƏ MUSTAFAYEVA (pedaqoji elmlər namizədi): - Kəlbəcər музейини јарадан, бу өлмəз дастаны јазан Дəдə Шамилин Вəтən мəһəббəти илə алышыб-јанан һəрəрəтинə гызындым.

RƏSİD GÜYÜŞOV (tarix elmlər doktoru, professor): - Шамил мұәллим өз шəрəfli мəғсəдинə нəил олмуш вə о, бу музейлə республиканызда өз адыны əбəдилəшдирмишди. Каш биз һəмишə Шамил мұәллимə охшəјадығ.

RƏSİD MAHMUDOV (DMK-nin sədri): - Muzeyin «atasы» olan, onu гəлбən сəиб гызғын е'тирасла тəблиғ едən Шамил Əскəров јолдаша өз дəрин миннəтдарлығымызы билдиририк.

SABİR RÜSTƏMXANLI (sair): - Bu музейin təməl daşınıyın гојан гəлəм достумуз Шамил Əскəров бир өмрə шəһрəтə ола билəчək бир иш көрүб вə чəмəатын үрəјиндə өзүнə һəјкəл учалдыб.

SADIQ MUSTAFAYEV (Abşeron r-n PK-nin birinci katibi): - Muzeyin јарадычы устады Шамил Əскəров тајы-бəрабəri олмајан бир абидə јаратмышдыр.

SABİR TAÜYEV (pedaqog-alim): - Kəlbəcər torpağınyң иңчилəрини кəлəчək нəсиллəрə бəхш едən, бағышлајан Шамил мұәллим, Siz Azərbaycan мұәллимлəринин мұәллимисиниз.

SABİR HƏSƏNOV (alim-həkim): - Фикрлəшəндə ки, бу музей зəһмəткеш бир инсанын - Шамил мұәллимин дашдан чыхан зəһмəтинин бəһрəсидир, бу инсанын сəбринə һəјran едирсən. Бу музей Шамил мұәллимин Azərbaycanың кəлəчək нəслинə јадикарыдыр.

SALEH SALEHZADƏ (sair): -

Бир музей јаратдын бөјүк зəһмəтлə,
Һағыл дүнјасыдыр о, башдан-баша.
Адын чəкилəчək һəр вəхт һəрмəтлə,
Ај Шамил мұәллим, сəни јүз јаша!

SİRUS (jurnalist): - Mən bu музейi кəзə-кəзə. . . өзүмү дəрк етдијим

үчүн һəкмən архајын бирə вəхтдə бураја гајыдачығымы гə'т етдим.

SÖHRAH TƏHİR (xəliq sairli): - Bu музей гəдим кечмишимиз, бу күнүмүз вə сабаһымыз һағыда кəлəчək нəсиллəрə эн зəнкин мə'сул һесə батдыр.

TƏYƏL CƏHƏNGİROV ("Azərbaycanın şöbə müdiri): - Muzeyi јараданлара, onun илһəмчысы, тəшкилатчысы, мұәллими, мə'мары, елимизин истə'дадлы сənəткары, намүслү, гəјрəтли вə икид оғлу, бир обəјə-елə бəрабər оғлу Шамил Əскəровə дənə-дənə миннəтдарам.

FİRUDİN ŞİMSƏK (alim-sair): -

Kəlbəcər музейi кəзəл бир пəри,

Дејирсən ипəјə, шала бүрүнүб.

Өзүндə чəм едиб кəзəлликлəри,

Һүснү Зүлəјхəдыр ала бүрүнүб.

Дəлидағ сəркијə гојуб варыны,

Шамилинə вериб сирр ачарыны.

XƏLİL RZA (xəliq sairli): - Kəlbəcər јурдшүнəслиг музейи бүтəв бир идрəк хəзинəсидир.

XUDU MƏHƏMƏDOV (AEA-nin müxbir üzvü): - Məni chə sevinдирən və дүшүндүрən мəсəлəлəрдən бири дə бу ишин Шамил мұәллимə тапшырылмасы олмушду. О, кечмишимизин гijмəтлəрини бизə гəјтармағ, Kəlbəcəрин нəлијини танытмағдə əвəсиз хидмəти olan бир вəтəндашдыр.

HİKMƏT MAHMUD (geologiya-mineralogiya elmləri doktoru, sair): - Бөјүк зəһмəтлə, алын тəријлə, бу музейи учалдан, ону халqımıyа бəхшиш верən, севимлимиз вə достумуз Шамил Əскəровə əбəди миннəтдарығ.

HÜSEYN KÜRDOĞLU (alim-sair): -

Јарат, Əзиз Шамил, əлин var олсун,

Дағларын var олсун, елин var олсун.

Бу бөјүк һүнəрин көврəлтди мəни,

Даша дə дил верən дилин var олсун!

ŞAMİL ALLAHVERDİYEV (geolog, elmlər doktoru): - Muzey, һəм дə Kəlbəcəрин кеоложи музейидир.

ŞİKAR ƏLİYEV (kənd təsərrüfatı elmləri doktoru, professor): - Шамил Əскəров елə бир мə'бəd јаратмышдыр ки, onun zənkin əмəјинə гijбтə етмəјə билмирсən. Бəли, белə музейи јалныз Шамил јарада билəрди.

Muzeyin јарадылмасында кəзəл инсан, шаир, иңчə зəвгə малик olan Шамил Əскəровун ролу бөјүкдүр.

Serbestî ü Azayî Roja Geşe! Koletî ü Bindestî Roja Reşe!

DENGÊ KURD

NAVENDA ÇANDA KURD "RONAHÎ"

SON SƏHİFƏ

ШАМИЛИН

ЖАРАДЫЧЫЛЫҒЫНДАН НҮМУНӘЛӘР

ƏZİZİMİZ
ŞAMİL
BABA!
70 yaşını
ürəkdən
təbrik
edirik!

Сөз веририк ки, бөјүҗәндә Сəнин кими Вəтəнə вə
Халга хидмəт едəчəјик.

JETMIŞI YAŞIN MUBARƏK!
HƏLƏ XALGA OL KƏRƏK.
DİLƏJIRIK ƏN AZY,
YÜZ YAŞYNY BİZ KƏRƏK!

НƏВƏЛƏРИН: Мəс'уд, Сəлахəддин

ДАҒЛАР

Ja ģismət ģajdyb kɵrɵşək bir dɵ,
Mɵn dɵ siz ģojub kedirəm, daĝlar.
Ja torpaĝ ģarылсын ģалым бу jerdə,
Inan, bunu арзұ едирəm, daĝlar.

Бир олан Аллаһа ģалыбды əлач,
Бизи дашнаĝлара ģojмасын мɵтĝач.
Ел ģачыр лут-үрјан, һәм ач-јалавач,
Ғɵмимлə ģəлбими дидирəm, daĝlar.

Башыма дүшəјди кɵјдөн ģаја, даш,
Елин бу кɵнүнү кɵрмəјəјдим каш.
Шамилəm, кедирəm ģəлбимдə тəлаш,
Бир Аллаһдан үмид кудүрəm, daĝlar.
2.04.1993

САҒАЛЛАМ

(ĝoшма)

Бир чанандан өтрү чаным чан верир,
Əһвалымы хəбər алса, сағаллам.
Ja јухуда кəрсəм о дərман верир,
Ja да мəни јада салса, сағаллам.

Бəхтимин улдузу нуруну сачса,
Ғəлбини кизличə əксимə ачса,
Она оғрун бахыб додаĝы ģачса,
Ширин хəјаллара далса, сағаллам.

Јолум дүшсə бир вахт кəздији баға,
Мин сəчдə ģыларам һəмин торпаға.
Əлим дəјсə əли дəјөн јарпаға -
Мəнə бу бəхт нəсиб олса, сағаллам.

Һаны мəним кими ģəлби јаралы,
Чəсəдим ģалыбды чандан аралы.
Јөнү бəри бахыб о дағ маралы,
Узаĝдан ģejдимə ģалса, сағаллам.

Бир от битəрдими олмасајды су,
Јарсыз бар верəрми ģəлбин арзусу.
Шамилин əлмəјə чохдур ĝорхусу,
Башым үстə кирпик чалса, сағаллам.
1983

БИЛМƏЗ

(кəрајлы)

Јол даĝыдыб, кɵрпү сɵкən,
Чајдан өзү кечə билмəз.
Вəдə кɵнү, ģангал əкən
Сары бугда бичə билмəз.

Өјүмəсин һələ ковха,
Ојананда ģарачуха,
Чулу чындыр, əли јуха,
Демəсин дүз бүкə билмəз.

Шамил, ĝујруг булајанлар,
Шəр мejданы сулајанлар,
Кола кириб улајанлар
Ел ģejрəти чəкə билмəз.
1971

ДƏЛИДАҒЫН ШӨҖРƏТИ

(поемадан бир парча)

...Тəк бачалы ģара дамда олардыĝ,
Ортасында од - очаĝы ģалардыĝ.
Дəрд-беш ушаĝ бир јорĝана доллардыĝ,
Тəпикслəшиб јорулмушуг, јатмышыĝ,
Белə - белə бəја - баша чатмышыĝ.

Белимизə баĝлајардыĝ самбаĝы,
Чəкилсəјди палтарын бир сачаĝы,
Əлли јerdən тɵкүлəрди јамаĝы,
Јенə үстən кəзмунчуĝу тахардыĝ,
Бəднəзəри јандырардыĝ, јахардыĝ.

Дад чатармы кечən кɵнүн дадына,
Нəлэр дүшүр кɵр, адамын јадына.
Ај тутулса, јетишəрдик «дадына»,
Тез - тəлəсик мис ģазаны дəјəрдик,
Ај чыханда өзүмүзү өјəрдик.

Ўуру бабыĝ чыраĝымыз оларды,
Һиси - тозу евимизə долларды.
Чох јандырсам, нənəm инчик ģаларды,
Сəјлəјəрди огул, дуруб сən дə јат,
Ўoj ĝонаға ģалсын бир аз ентјат.

Биз јағмурда əлдə ĝоду кəзəрдик,
Кечəллəри ĝырх дүјүнə дүзəрдик.
Јер тəрпənсə, буну белə јəзардыĝ:
Ўызыл өкүз үрпəндириб түкүнү,
О кɵтүрүр бу дүнјанын јүкүнү.

Əкин - бичин дəзмəјəндə ĝураға,
Дул арвады миндирəрдик улаға.
Дилə тутуб апарардыĝ булаға,
Јазыĝ һejван буласа да башыны,
Јудурдардыĝ тəпəсини, ģашыны.
1968

ТƏКƏРИ ШИШДƏН

(додаĝдəлмəз, əввəл - ахыр тəчнис)

Ничат ахтар нəрə, алыш, јаша, јан,
Наһаĝдан ģайытса тəкəри шисдən.
Наданылыĝ ejлəсə кинлə јашајан,
Нејлəсин кечəндə тəк əр, иш - ишдən?

Натараз јетəнə əришди, инан,
Наггалдан кен кəзсən əр ишди, инан.
Нəдир һəјат? - Арĝач, əришди, инан,
Нə десин данышсын, тəк əриш, ишдən?

Нəдир нишанəси ģejрəт, ар - хасын,
Нəлajиг дилəди: - Əјил арха, сын.
Нижəти əјрилəр јыхса архасын,
Накаһан ендирəр тəк əри шисдən.

Нижə нəркиз əкдин, сən тикан дəрдин?
Никаран Дəлидағ чичəји дəр, дин.
Нəрсənсə, шис етсə чижəри дəрдин,
Нəрə чəк ел јансын, тəк əри шисдən.
1976

ТƏРЛАН ЈУВАСЫ

Дост-ĝардашым Камил Һəсəнова

«Һəсən əми» ады ģазанды бабан,
Өлкəдə əн али ордени алды.
Өјүндү онула бүтүн ел-обан,
Шəһрəти вəтəндə əршə узанды.

Атан Əкбəрин дə ĝojунчулугда,
Əмəји ордənə лajиг кɵрүлдү.
Һəмишə һəрмəтлə салырлар јада,
Адыннан ģəлблəрдə сарај һɵрүлдү.

Һикмəтдир һəјатда аталар сөзү,
Дəјиблəр бош ĝалмаз тəрлан јувасы.
Инди нəслинизин сəндəдир кɵзү,
Адына дуады елин рəвасы.

Ата-бабан олду ад-санлы инсан,
Тəрлан јувасында олмусан алим.
Һəрмəти əзминлə сən ģазанмысан,
Адынла фəхр едир һəмишə елим.

Һəрдən бостанына даш атан да вар,
Онлар əбəs јерə јорур ĝолуну.
Сынаныб кишилик, сəндə е'тибар,
Давам ejлəјирсən сən дүз јолуну.

Ағлын кəсən кɵндən үрəк телинлə,
Күрдсən, бағланмысан Азəрбајҗана.
Фəхр едирсən ики ĝардаш елинлə,
Онларын јолунда ĝыјарсан чана.

Ғəлбən дилəјирəm Аллаһадан буну,
Мурадын һəјатда мурадын олсун.
Ел-оба бармагла кəстəрсин ону,
Сəндən адлы-санлы өвлəдын олсун.
1998

ТƏРƏМƏ МƏСНƏВИЛƏР

Һəр кимин ģəлбиндə варса пахыры,
Бир күн ачылачаĝ, јохдур ахыры.

Күлəк ģалхан кими чəлдə от əсир,
Ғајаја зəррəчə ejлəмир тə'сир.
1986

ДОДАҒДƏЛМƏЗ, ТƏРƏМƏ МƏСНƏВИЛƏР

Əкин дајананда, јер дə динчəлир,
Һирси азаланда инсан инчəлир.

Икид кəрəк елин дəрдини чəкə,
Халĝына ишлəјə, јарада, əкə.
1987

ДОДАҒДƏЛМƏЗ, ƏВВƏЛ - АХЫР, ТƏРƏМƏ МƏСНƏВИЛƏР

Тачын - дијарынды, кешјиндə јат,
Титрəт јағылары, дидəсиндən ат.

Дашнаĝын əлиндən нижə чəкəк дад,
Даш - ĝалаĝ ejлəјəк, ģазанаĝ нəр ад.

ДОДАҒДƏЛМƏЗ, ƏВВƏЛ - АХЫР, ЧИНАСЛЫ МƏСНƏВИЛƏР

Азардыр тарлада дикəлən алаĝ,
Арадан чыхараĝ - чаныны алаĝ.

Алчаĝ јағы кирди Зəјлијə, Зара,
Алаĝ əлə силəһ, кəтирəк зара.
1986

ЧАРƏ КƏЗ

(додаĝдəлмəз, тəрəмə ĝəзəл)

Əн алчаĝдыр чыһанды һаĝсыз чижəр ĝанадан,
Ғатилдир, јаранса да һансы ата - анадан.

Инсанын əн рəзили, дијарыны сатанды,
Халĝына хəјанəти ejлəјəр сарсаĝ, надан.

Нижə јатсын икидин, кечсин ĝəддар əлинə
Нижə аранын, даĝын, нижə дəнизин, адан?

Ғалх ајаға хилəс ет ја ишғалдан дијары,
Ғарына сал дилнин, ģejрəтини ја да дан.

Дəлидағ, аĝыр дəрдди дидəрҗин, ģачын ады,
Ел дəрдинə чарə кəз чылыш һəр саат, һəр ан.

ЧИНАСЛЫ РУБАИ

Дүшмəнин өнүндə ĝырышма лəлə,
Үтүлə, кечəндə ĝырыш мал əлə.
Мин јол үтү чəксən чəтин дүзəлə,
Вəзəфəни алса ĝырышмал əлə
1987

ТƏРƏМƏ РУБАИ

Тарихдə Низами, Нəсими ģалды,
Һəр дəврүн бир күлəк əсими ģалды.
Халĝын ģəлб сазыны чалмајанларын,
Нə пəрдəси ģалды, нə сими ģалды.

ДƏРДЛҮКЛƏР

өлəндə...

Һарынлар мин иллəр халĝы едиб ĝул,
Ғызылла, күмүшлə мəзəлəнибди.
Тоју да нимдашда кечириб јохсул,
Өлəндə палтары тəзəлəнибди.

ƏН БƏЈҮК ФАЧИƏ

Дəрдсə дə атасыз, анасыз ģалмаĝ,
Бу позулмаз һəкмүн нəтичəсидир.
Елин рəғбəтинин јетими олмаĝ,
Инсанын əн бəјүк фачиəсидир.
1973

МƏН

(бир парча)

Ғəлбимдən кечəни нə вар билмəјə:
Дəлидағсыз һаĝтым јохду күлмəјə.
Кəлбəчəрсиз һаĝтым јохду өлмəјə,
Кедиб о торпагда күлмəјижəm мən,
Кедиб о торпагда өлмəјижəm мən.

Rédaktor: Ahmedê Herp

Dewsgirtiyê Rédaktor:
Çerkez Memmedov

Katibê bersivdar:
Murvet Qedimoxlû

Endamê
rêdaksiyayê:

Barîyê Bala

Baxiş Husêynov

Hêşeyn Kurdoxlû

Kamîlê Ekber
Adilê Camal

Penah Azadeliyêv

Şamo Arîf

Tamara Refo

Usifê Feqî

Yûnîs
Abdûllayêv

Destûrname N 88

Jimar 1000

Navenda Çanda
Kurd
Kurd
Mədəniyyət
Mərkəzi